

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ПРИБЕГА ЮЛІА ОЛЕКСАНДРІВНА

Допускається до захисту:

В.о. завідувача кафедри
міжнародних відносин і
зовнішньої політики,
д.е.н., доцент

_____ Лимар В. В.
«_____» _____ 2024 р.

**ВПЛИВ ІТАЛІЙСЬКОЇ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ НА
ЄВРОПЕЙСЬКУ БЕЗПЕКУ**

Спеціальність 291. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні
студії

Магістерська робота

Науковий керівник:

Лещенко Л.В., професор кафедри
міжнародних відносин і зовнішньої політики,
д.політ.н., професор

Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали/за шкалою ECTS/за національною шкалою)

Голова ЕК:

Гижко А.П., к.політ.н., доцент

(підпис)

Прибега Ю. О. Вплив італійської організованої злочинності на європейську безпеку. Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», ОП «Міжнародні комунікації та медіація в умовах конфліктного врегулювання». ДонНУ імені Василя Стуса, Вінниця, 2024.

У кваліфікаційній (магістерській) роботі досліджено негативний вплив італійської організованої злочинності на європейську безпеку та надано ряд комплексних заходів щодо боротьби з будь-якими видами злочинності на основі системного підходу і міждисциплінарного аналізу, емпіричних та теоретичних методів. Наукова новизна дослідження визначена сучасними загрозами італійської організованої злочинності та практичними рекомендаціями з протидії злочинності, що, зокрема, є корисним для українського наукового дискурсу.

Ключові слова: транснаціональна організована злочинність, італійська організована злочинність, італійська мафія, європейська безпека, Європейський Союз.

78 с., рис. 1. Бібліограф.: 65 найм.

Prybeha Y. O. The impact of italian organized crime on European Security. Specialty 291 “International relations, public communications and regional studies”. EP “International communications and mediation in the context of conflict resolution”. Vasyl’ Stus DonNU, Vinnytsia, 2024.

The qualification (master's) work examines the negative impact of Italian organized crime on European Security and provides a number of comprehensive measures to combat any types of crime based on a systemic approach and interdisciplinary analysis, empirical and theoretical methods. The scientific novelty of the study is determined by the modern threats of italian organized crime and practical recommendations for combating crime, which, in particular, is useful for Ukrainian scientific discourse.

Keywords: transnational organized crime, Italian organized crime, Italian mafia, European Security, European Union.

78 p., fig. 1. Bibliography: 65 items.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ІСТОРІОГРАФІЯ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	8
1.1 Стан вивчення проблеми	8
1.2 Характеристика джерел	15
1.3 Методологічні засади дослідження	19
РОЗДІЛ 2 ІТАЛІЙСЬКІ ЗЛОЧИННІ УГРУПОВАННЯ ЯК БЕЗПЕКОВИЙ ВИКЛИК ДЛЯ ЄС	22
2.1 Сутність італійської мафії	22
2.2 Загрози та наслідки діяльності італійських організованих злочинних угруповань для безпеки ЄС	30
2.3 Трансформація італійської організованої злочинності в контексті російсько- української війни	36
РОЗДІЛ 3 МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ ІТАЛІЙСЬКІЙ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ	43
3.1 Структура італійської системи боротьби зі злочинністю	43
3.2 Підходи ЄС до боротьби з організованою злочинністю	50
3.3 Функціонування органів переслідування організованої злочинності в ЄС ..	56
3.4 Рекомендації щодо протидії італійській організованій злочинності в ЄС	63
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ	71

ВСТУП

Європейський Союз стикається з серйозними викликами у боротьбі з італійською організованою злочинністю, яка набуває нових форм і використовує найсучасніші технології задля уникнення правосуддя та розширення незаконної діяльності. Розповсюдження злочинних угруповань через кордони ЄС створює потребу в скоординованій та ефективній відповіді, яка враховувала б специфіку кожної держави-учасниці, але водночас підтримувала єдину систему, спрямовану на посилення безпеки Європи в цілому. Від транснаціональної торгівлі наркотиками та людьми до відмивання коштів та кіберзлочинності – італійська організована злочинність адаптується до глобалізованого світу, і ця адаптація потребує нових підходів з боку правоохоронних органів та урядів держав ЄС.

Актуальність дослідження кваліфікаційної (магістерської) роботи зумовлена тим, що на сьогодні існує помітний ризик зростання загроз, які створюють італійські організовані злочинні угруповання або ж італійська мафія для безпеки держав Європейського Союзу. Італійська організована злочинність вважається найпотужнішою мафією на території Італії та однією з найзагрозливіших за її межами, оскільки має достатньо сильний вплив на політичному, економічному та соціальному рівнях, характеризується глобальним масштабом злочинних операцій. Відмивання грошей та значний обіг наркотиків є кримінальним фокусом італійських злочинних угруповань.

Італія розташована в самому серці Європи, оточена Середземним морем і має відкриті сухопутні кордони з чотирма іншими країнами Європейського Союзу. Таке географічне розташування робить її привабливою для місцевих, регіональних і глобальних організованих злочинних груп. Особливу загрозу становить те, що італійські організовані злочинні мережі постійно розробляють нові шляхи для реалізації власних злочинних схем, співпрацюючи з іншими міжнародними злочинними мережами, в тому числі й на тлі нових викликів, пов'язаних з російсько-українською війною.

Об'єктом дослідження є безпековий фактор Європейського Союзу.

Предметом дослідження є фактор італійської організованої злочинності як загрози для безпеки Європейського Союзу.

Метою дослідження є виявлення основних загроз, які створюють та координують італійські злочинні угруповання, окреслення методів протидії їм в Італії та Європейському Союзі, а також виявлення серед них найбільш ефективних для гарантування безпеки держав ЄС.

Для досягнення зазначеної мети, поставлено такі завдання:

- розглянути основні характеристики італійських злочинних угруповань;
- визначити місце італійських організованих злочинних угруповань в питаннях безпеки держав Європейського Союзу;
- охарактеризувати загрози італійської організованої злочинності для безпеки ЄС;
- проаналізувати основні механізми протидії італійським злочинним угрупованням на території Італії та за її межами;
- дослідити напрями співпраці правоохоронних органів держав ЄС щодо протидії організованим злочинності;
- окреслити трансформацію італійської організованої злочинності в контексті російсько-української війни.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють кінець ХХ – останнє десятиліття ХХІ століття. Цей період включає розвиток італійських організованих злочинних угруповань, розширення їх впливу за межами Італії, активізацію співпраці держав ЄС щодо боротьби з транснаціональною організованою злочинністю, трансформацію італійських злочинних угруповань з огляду на глобалізацію та цифровізацію.

Науково-практична значущість дослідження. Результати, напрацьовані в ході виконання магістерської роботи, можуть бути корисними для наукової діяльності з урахуванням наукової новизни, що зумовлена актуальністю досліджуваної проблематики. У рамках проведеного дослідження проаналізовано наукову літературу та джерельну базу, здійснено комплексне дослідження італійської організованої злочинності на сучасному етапі,

визначено основні загрози безпеці Європейського Союзу та методи протидії злочинності.

Результати магістерської роботи можуть бути використані в практичній діяльності аналітичних центрів, представників громадських організацій, студентів вищих навчальних закладів, а також українських правоохоронних органів для вдосконалення наявних методів протидії злочинності в ЄС та подальшого напрацювання нових, для доказів певної неефективності або ж результативності роботи правоохоронних органів конкретної держави – Італії як прикладу для інших, для адаптації європейського досвіду в запобіганні організованої злочинності в українській практиці, що дозволить підвищити ефективність національної системи безпеки та правоохоронних органів України. Дані результати можуть використовуватись як база для поглиблених досліджень, аналітичних звітів з тематики транснаціональної злочинності, як основа рекомендаційної політики боротьби з організованою злочинністю для держав, які потерпають від безпекових викликів і загроз.

Наукова новизна дослідження визначається діяльністю конкретно італійської мафії, а не організованої злочинності в загальному контексті, її сучасною трансформацією та загрозами. Дослідження набуває цінності з огляду на український науковий дискурс, оскільки робота дозволяє порівнювати методи боротьби з організованою злочинністю в ЄС з українськими підходами, а результати можуть вплинути на формування ефективної національної стратегії безпеки України. Наукова новизна досягнута за допомогою розширення знань про безпекові фактори ЄС та глибше тлумачення італійської організованої злочинності, а також шляхом розробки практичних рекомендацій, що можуть бути корисними для вирішення загрози організованої злочинності. Подібна тема є важливою для практичного використання не лише в Італії, а й Україні, зокрема Іспанії, Франції, Німеччині та Європейському Союзу в цілому, адже окремі злочинні угруповання створюють транснаціональні мережі та охоплюють дедалі більші території, загрожуючи європейській безпеці.

Апробація результатів дослідження. Практичні результати дослідження кваліфікаційної (магістерської) роботи викладено у доповіді «Фактор незаконної торгівлі культурними цінностями в Італії» на VI Міжнародній науковій конференції студентів і молодих вчених «Травневі студії 2024: історія, археологія та міжнародні відносини в умовах війни» (проведення конференції: м. Вінниця, 2 травня 2024 р.).

Структура кваліфікаційної (магістерської) роботи. Кваліфікаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, які включають 10 підрозділів, висновків, списку використаних джерел і літератури. Загальний обсяг роботи становить 78 сторінок, з яких основного тексту – 70 сторінок. Список джерел і літератури становить 65 найменувань.

РОЗДІЛ 1 ІСТОРІОГРАФІЯ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Стан вивчення проблеми

Проблема розповсюдження небезпечного впливу італійської організованої злочинності на стабільність та безпеку держав Європейського Союзу є достатньо масштабною, оскільки виходить за межі кордонів однієї держави – Італії, і трансформується в транснаціональну організовану злочинність, що являє собою стійке об'єднання щонайменше трьох і більше осіб, які заздалегідь організувались для спільної злочинної діяльності. Вони поєднані планом з чітким розподілом функцій учасників угруповання під керівництвом лідера за підтримки інших членів групи, з метою отримання максимальної прибуткової вигоди [2].

Актуальність проблеми впливу італійської організованої злочинності на безпеку в ЄС пояснюється її прямими загрозами, що існують та включають в себе насильство, торгівлю наркотиками та зброєю, відмивання грошей, торгівлю людьми, вбивство, контрабанду культурних цінностей, торгівлю дикими тваринами, кіберзлочинність, що у висновку дає згубний вплив на безпеку, розвиток та демократію у всьому світі. Однак вони також причетні до корупції, підробки валюти та товарів, а також торгівлі токсичними відходами.

Незважаючи на роботу основних суб'єктів протидії – правоохоронних органів, італійська організована злочинність, основою якої є організовані злочинні угруповання, являється однією з найзагрозливіших у Європі, оскільки вона характеризується глобальним масштабом своїх злочинних операцій, які загрожують миру та безпеці людей, призводять до порушення прав людини та підривають економічний, соціальний, культурний, політичний і громадянський розвиток суспільств у всьому світі. Італійські організовані злочинні угруповання, які підживлюються історичним рівнем торгівлі наркотиками та іншими видами злочинності, дедалі більше становлять пряму загрозу державній владі, і є докази того, що рівень насильства, пов'язаний із цими злочинними мережами, також зростає. Зокрема, великі фінансові вкладення можуть загрожувати законній

економіці і впливати на управлінські процеси головним чином через корупцію, а також підкуп виборців [60].

Попри помітний обсяг вже прикладених зусиль правоохоронних органів, прикордонників, міжнародних неурядових організацій, боротьба з італійською організованою злочинністю залишається фактором, який потребує значної кількості уваги як з боку політиків, офіцерів поліції, дипломатів, так з боку науковців.

У контексті наукових або практичних питань проблема впливу італійської організованої злочинності на європейську безпеку набуває особливої актуальності, оскільки злочинні угруповання Італії глибоко вкорінені в суспільній економічній структурі не лише Італії, а й інших європейських держав. Особливо небезпечним є те, що організовані злочинні групи адаптуються до сучасних технологічних можливостей, використовуючи кіберпростір для здійснення фінансових злочинів і розширення своїх мереж впливу. Це ускладнює виявлення та припинення їхньої діяльності. Таким чином, італійська організована злочинність становить не лише національну проблему, але й виклик для загальноєвропейської безпеки, що потребує ефективної координації правоохоронних органів та міжнародних інституцій для її стримування.

Науковці аналізують структури та механізми функціонування таких угруповань, їхню здатність до адаптації в умовах глобалізації, а також наслідки їх діяльності для правової системи, економічної стабільності та соціальної згуртованості Європейського Союзу. Особливий акцент ставиться на вивченні транскордонного характеру злочинності, використання новітніх технологій для здійснення нелегальної діяльності та впливу цих угруповань на політичні процеси через корупцію. Ці наукові дослідження є основою для розробки стратегій правоохоронних органів ЄС, спрямованих на подолання загроз, пов'язаних із транснаціональною організованою злочинністю.

Основні аспекти італійської організованої злочинності та її вплив на європейську безпеку попередньо були досліджені багатьма науковцями, серед яких варто виділити британську дослідницю італійського походження Анну

Сергі, професора Університетського коледжу Лондона – Джона Дікі, Сальваторе Лупо – професора історії в університеті в Палермо, а також Джованні Фальконе та Федеріко Варезе.

Анна Сергі є професоркою з кримінології в Есекському університеті у Великій Британії та авторкою численних робіт про транснаціональну організовану злочинність. Вона досліджує діяльність Ндрангети, Каморри та інших мафіозних угруповань за межами Італії, зокрема в країнах ЄС. Одна з її відомих робіт, «From Mafia to Organised Crime: A Comparative Analysis of Policing Models», 2017 («Від мафії до організованої злочинності: порівняльний аналіз поліцейських моделей», 2017), досліджує, як європейські правоохоронні органи співпрацюють у боротьбі з мафіозними групами [5].

Джон Дікі є істориком організованої злочинності в Італії. Він відомий як автор книг та досліджень про італійську мафію, зокрема книгу «Cosa Nostra: Історія сицилійської мафії», що стала міжнародним бестселером. У своїх роботах Дікі досліджує історію італійської організованої злочинності та її вплив на суспільство, політику та міжнародну безпеку. Його праці стали випусками джерел для розуміння того, як діяли мафіозні угруповання в Італії та за кордоном [17].

Сальваторе Лупо – італійський історик і письменник із Сієни, який спеціалізується на сицилійській мафії. Він аналізує мафію як мережу різноманітних відносин та інституцій, результат складних культурних і соціальних зіткнень, які були сформовані численними різноманітними середовищами. Однією з найвідоміших книг Лупо, яка пропонує широкий огляд історії мафії від її виникнення до сучасності є «Історія мафії». Ця праця вважається класикою вивчення мафії [37].

Проблема небезпеки організованої злочинності, в особливості для держав ЄС, зачіпає безліч сфер у загальному науковому полі серед яких варто виокремити міжнародні відносини, кримінологію, політологію, право, соціологію, економіку та кібербезпеку. Міжнародні відносини вивчають транснаціональні аспекти організованої злочинності, міжнародну співпрацю та

взаємодію правоохоронних органів між державами на різних рівнях. Кримінологія, у свою чергу, займається дослідженням структур, механізмів та діяльності мафіозних угруповань, зокрема їхнім впливом на злочинність у державах Європейського Союзу: відповідно до Індексу злочинності по країнах ЄС за середину 2024 року Франція, Бельгія, Швеція та Італія є державами з найвищим показником злочинності. Проте, з огляду на ті ж показники по всій Європі, а також інших частинах світу, вони вважаються середніми [21, рис.1.1.].

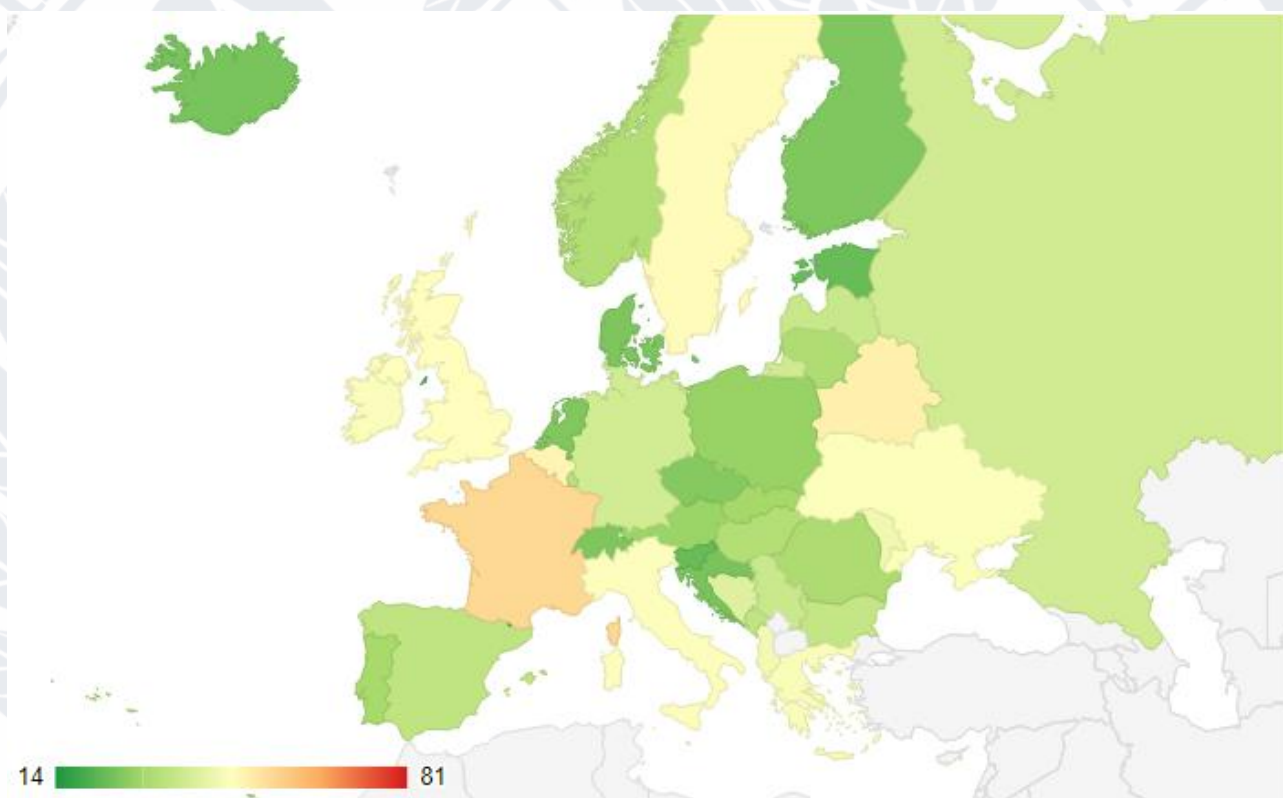

Рисунок 1.1. – Європа: Індекс злочинності по країнах за середину 2024 р. [21]

Економіка проводить аналіз економічних наслідків, пов'язаних із відмиванням грошей, корупцією, нелегальною торгівлею, їхнім впливом на ринки та державні фінанси. За оцінками дослідження, проведеного на замовлення Європейського парламенту, приблизно 2,0-2,7 мільярда євро фінансів ЄС втрачається через діяльність організованої злочинності. Враховуючи бюджет ЄС на 2020 рік у розмірі 165 мільярдів євро, це за розрахунками становить від 1% до 1,6% бюджету ЄС [30].

Соціологія вивчає вплив організованої злочинності на суспільство, соціальні групи та спільноти, включаючи питання соціальної нерівності та криміналізації певних соціальних прошарків. Зі свого боку право досліджує правові механізми, що використовуються для боротьби з організованою злочинністю, а також питання гармонізації законодавства на рівні ЄС для ефективної протидії, тоді як політологія вивчає корупцію та мафіозний вплив на політичні процеси, вибори та державні інституції, зокрема в контексті проникнення мафії у політичні структури. Кібербезпека проводить аналіз використання сучасних технологій і кіберпростору для здійснення фінансових махінацій, організації злочинних схем та уникнення відповідальності.

Отже, організована злочинність має багатогранний характер, впливаючи на безліч наукових напрямів та потребує комплексного підходу вирішення проблем, пов'язаних зі злочинами міжнародного характеру, де серед основного переліку держав ЄС з найбільшим показником злочинності є держава на півдні Європи – Італія.

Італійська організована злочинність, у чому числі похідний термін «італійська мафія», відома у всьому світі завдяки своїй масштабній злочинній діяльності. На цю тему написано досить багато літератури, що включає в себе дані історії, соціології, політології, кримінології, та навіть літератури й кіно. У 1984 році на екрани вийшов італійський серіал «Спрут», режисера Даміано Даміані, про італійську організовану злочинність. В основі сюжету серіалу показується непідкупний комісар італійської поліції, який намагається викрити небезпечну мафію. Він опиняється всередині мафіозних структур, де розкриваються мафіозні змови з корупційними чиновниками, незаконні банківські операції для відмивання великих сум грошей, а також невинні вбивства, яким ніхто не може зарадити. Основні ідеї серіалу включають боротьбу зі злом всупереч власній безпеці, коли головний герой, комісар Каттані, уособлює незламний дух людини, яка, ризикуючи власним життям і життям близьких, намагається боротися проти системи, контрольованої мафією. Його боротьба символізує моральний вибір і справжню відданість своїм ідеалам.

Серіал показує, як мафія не лише чинить злочини, а й інтегрується в усі сфери суспільства – політику, економіку, медіа. Ця корупція створює цілу систему, яка тримає в заручниках чесних людей і робить боротьбу з організованою злочинністю майже неможливою. Серіал наголошує на жертвах, які несуть борці за справедливість, особливо коли від них відвертається система, яка мала би їх підтримувати. Каттані та його колеги часто стикалися з ситуаціями, де вірність своїй справі ставила під загрозу їхні сім'ї та особисте щастя. Через сюжет серіал зображує, як мафія отрує суспільство, створюючи атмосферу страху й недовіри. Це призводить до занепаду віри у справедливість і підриває державні інститути. Основні епізоди серіалу передають думку про те, що боротьба з мафією є нескінченним процесом, який потребує не одиничних, а постійних і комплексних зусиль [5].

Характер, зовнішність, звички, особливості та жаргон мафіозі були описані, проаналізовані та пояснені, проте менш дослідженим залишається психологічний профіль мафіозі, еволюція організаційних моделей, а також вплив мафії на соціальний аспект життя окремих громадян під тиском. Сила італійської мафії зводиться до того, що вона має великий контроль над своєю територією та громадою. Поняття сім'ї, влади, поваги та території є фундаментальними для розуміння динаміки мафії. Мафія може маніпулювати виборами і призначати своїх родичів на адміністративні посади, навіть далеко від місця, яке вона контролює [38].

Зважаючи на ряд ключових термінів, невід'ємним у даному дослідженні є наведення їх дефініцій:

1. Організована злочинність – це форма злочинної діяльності, що має ієрархічну структуру, чіткий розподіл функцій, здійснюється групою задля отримання матеріальної/нематеріальної вигоди шляхом використання насильства та корупції тощо;
2. Транснаціональна організована злочинність – це злочинне явище міжнародного характеру, що несе пряму загрозу міжнародній безпеці,

здійснюється організованими злочинними угрупованнями в одній державі під контролем іншої, головною метою яких є прибуток, влада та вплив;

3. Італійська мафія – це злочинне об'єднання, що є широко розгалуженим у міжнародному просторі, метою якого є незаконне збагачення своїх членів, які послуговуються жорсткими засобами насильства, корупції та шантажу;
4. Європейський Союз (ЄС) – унікальний економічний і політичний союз, що складається з 27 європейських держав, відомих як держави-члени або країни ЄС;
5. Безпека ЄС – це ключовий елемент комплексного підходу ЄС до вирішення кризових ситуацій, який передбачає використання як цивільних, так і військових засобів, миротворчих операцій для запобігання конфліктам та посилення міжнародної безпеки;
6. Трансформація організованої злочинності – це перетворення традиційних злочинних структур на вільні, гнучкі, пристосовані злочинні мережі, які змінюють операції на основі нових можливостей, попиту та прибутковості.

Таким чином, проблема італійської організованої злочинності та її вплив на європейську безпеку, попри достатній стан вивчення, потребує додаткових досліджень, оскільки є безліч аспектів, що вимагають детальнішого опрацювання з наданням актуалізованих та нових методів протидії комплексного характеру, транскордонного співробітництва, використання інноваційних технологій у боротьбі з італійською організованою злочинністю.

Сучасний етап вивчення італійської організованої злочинності в рамках європейської безпеки розширюється та потребує нових підходів. Він охоплює не тільки дослідження кримінальних аспектів діяльності мафії, але й вивчення її економічного, політичного, соціального та кібернетичного впливу, оскільки дослідження італійської мафії з точки зору безпеки ЄС наразі відзначається міждисциплінарним підходом.

1.2 Характеристика джерел

Проблема організованої злочинності протягом останніх років неухильно висувається все вище в політичному порядку денному Європейського Союзу, а також багатьох його держав-членів. Систематичне порівняльне дослідження організованої злочинності в Європі є роботою транскордонних мереж дослідників або багатонаціональних і багатодисциплінарних дослідницьких груп. Описати картину наявних джерел та їхнього змісту про природу, ступінь розвитку саме італійської організованої злочинності в Європі є одним з основних завдань.

Проведення досліджень і написання наукових робіт вимагає використання надійних та авторитетних джерел інформації. Джерела є основою для достовірних досліджень і необхідні для підтримки аргументів та обґрунтованих висновків. При підготовці дослідження важливо звернути увагу на джерела, які глибоко і всебічно висвітлюють питання злочинних угруповань, їх вплив на суспільні процеси та конкретні аспекти безпеки ЄС. Вибрані матеріали складають багатогранну джерельну базу, починаючи від кримінологічних досліджень і закінчуючи політичними звітами, від історичного аналізу до практичних стратегій правоохоронної діяльності.

Дослідження теми впливу італійської організованої злочинності на безпеку в Європейському Союзі потребує використання ряду основних категорій джерел для опрацювання та надання комплексної інформації та аналізу. Перш за все, варто виокремити та розрізнити первинні та вторинні джерела, з яких першоджерелами є оригінальні документи (закони, договори, угоди, інтерв'ю), статистичні дані науково-дослідницьких інститутів, органів влади, архівів. Вторинні джерела отримують шляхом аналізу первинних, основними з яких є наукові статті, книги, новинні статті, аналітичні документи, звіти державних або міжнародних установ.

Також, джерела у магістерській роботі можна класифікувати на наукові та популярні. Прикладами наукових джерел в дослідженні впливу італійської організованої злочинності на безпеку ЄС є статті в наукових журналах, матеріали

конференцій, дисертації, а також звіти оригінальних досліджень певних осіб чи організацій. У даній роботі використовувались наукові статті В. О. Лугового «Наукові диспути стосовно формулювання поняття «Транснаціональне організоване злочинне угруповання», а також «Розкриття впливу італійської мафії як загрози темної тріади на афективні стани людей і силу захисних механізмів» Сандри Дж. Діллер, Жанни Хемпке, Джанлука Ло Коко, Єви Йонас. Ще одним прикладом наукової статті є «Досвід протидії організованих злочинів в Італії» О. Ю. Шостко. Дані джерела опубліковані в наукових журналах і відповідають критеріям наукових статей.

Щодо популярних джерел, у роботі використовувались популярні газети та журнальні статті, веб-сайти новин, що призначені для великої загальної аудиторії, прикладами яких є «Коротка історія наймогутніших організованих злочинних угруповань Італії» Маргарет Ковік, «Хто така Ндрангета? Найпотужніший злочинний синдикат Італії» Езгі Топер, «Італійці та розвиток співпраці, де громадянське суспільство відіграє вирішальну роль» тощо. Отже, ці джерела призначені для широкої аудиторії і мають популярний характер, оскільки орієнтовані на інформування загального населення, а не на академічну спільноту. Вони також корисні для тих, хто хоче зрозуміти особливості найвпливовіших кримінальних угруповань Італії та їхніх операцій, адже зосереджені не лише на історичному розвитку цих організацій, але й на їх сучасному впливі, докладно описуючи, як вони адаптуються до нових викликів, таких як глобальна торгівля та технологічний прогрес.

Також, варто виокремити офіційні та неофіційні джерела інформації даного дослідження, оскільки в умовах сучасної інформаційної насиченості дослідники мають критично підходити до вибору джерел, адже помилкові чи неперевірені дані можуть спотворити висновки або ввести в оману. Визначаючи різницю між офіційними та неофіційними джерелами, варто підкреслити, що кожен з цих видів інформації виконує свою унікальну функцію в процесі дослідження. Офіційні джерела забезпечують достовірність та точність, адже їхні дані мають

підтверджену автентичність. Натомість неофіційні джерела розширюють можливості аналізу.

Офіційними джерелами є звіти та дослідження наднаціональних та національних державних установ, міжнародних організацій, урядових інституцій та інформаційних агентств. Європол, Управління ООН з наркотиків і злочинності (United Nations Office on Drugs and Crime), Глобальна ініціатива проти транснаціональної організованої злочинності (Global Initiative Against Transnational Organized Crime) та інші надають актуальні дані про загрози, пов'язані з італійськими злочинними групами в ЄС. Наприклад, звіт Європолу 2021 року містить оцінку загроз від італійської організованої злочинності, яка є актуальною на сьогодні для визначення її впливу на Європу. UNODC представляє глобалізований підхід до боротьби з транснаціональною організованою злочинністю, зокрема з італійськими мафіями.

Неофіційні джерела: звіти аналітичних центрів, статті, підготовлені дослідницькими установами або окремими (академічними чи журналістськими) дослідниками, електронні ресурси, експертні коментарі, медіа-ресурси. Глобальний індекс організованої злочинності (2023) та статті з аналітичних ресурсів, як-от OCCRP і TRT World, показують оцінки загрози італійській мафії та є актуальними щодо прикладу використання неофіційних джерел у дослідженні.

Комбінація офіційних і неофіційних джерел дозволяє створити більш повну та об'єктивну картину. Наприклад, офіційні джерела можуть надати достовірні дані, тоді як неофіційні – доповнити їх додатковою контекстуальною інформацією чи альтернативними поглядами.

Італійський підхід до боротьби з організованою злочинністю, зокрема шляхом конфіскації активів мафії та реінвестування в соціальні проєкти, є ще одним ключовим напрямком уваги. Стаття Європейського форуму міської безпеки про «італійський підхід» описує інноваційні методи, які використовуються для боротьби з багатствами мафії, включаючи конфіскацію активів та їх перенаправлення на користь громадян, які постраждали від

насилюства мафії. Це є важливим з огляду на елементи політики боротьби з мафією при наданні ряду рекомендацій щодо протидії зі злочинністю. Досліджуючи використання Італією конфіскації активів як правового та соціального інструменту, це джерело дає унікальну точку зору на те, як подолати системні корені організованої злочинності.

Джерела, такі як звіти Європолу, Євроюсту, Інтерполу, а також аналітичні документи Європейської Комісії та спеціалізованих інститутів (наприклад, Інститут міжнародних відносин або Центр досліджень безпеки), є надважливими, оскільки вони надають найактуальнішу інформацію про тенденції та структуру злочинних організацій, а також конкретні приклади та дані про загрози, які вони становлять для безпеки ЄС. Ці звіти, що регулярно оновлюються, надають оцінку ризиків, створених італійськими мафіозними групами в ЄС, на основі даних. Вони окреслюють оперативну тактику, яку використовують злочинні організації і оцінюють їхній вплив на безпеку та економіку ЄС. Ці документи є важливими для вивчення перетину організованої злочинності та державної політики, оскільки вони дають детальне розуміння проблем, з якими стикаються правоохоронні органи у протидії організованим злочинним угрупованням. Публікації Європолу також висвітлюють тенденції міжнародного поширення діяльності мафії, ілюструючи транснаціональний характер загроз та необхідність скоординованих процесів протидії.

Таким чином, різноманіття джерел забезпечує комплексний підхід до дослідження, що дає змогу враховувати різні аспекти і погляди на досліджувану тему, а також її вплив на безпековий фактор ЄС. Об'єднуючи різноманітні точки зору та типи доказів, усі види джерел кваліфікаційної (магістерської) роботи утворюють основу для дослідження італійської організованої злочинності, а також ключових механізмів протидії їй та безпеки держав-членів ЄС, роблячи дослідження цілісним та обґрунтованим. Широкий спектр джерел – від наукових і офіційних до емпіричних та іноземних – дозволяє посилити аргументацію і дотриматися високого рівня академічної доброчесності.

1.3 Методологічні засади дослідження

Методологічні засади є важливим етапом дослідження, який визначає, як воно буде здійснюватися та які методи будуть використовуватися. Перш ніж розпочати написання наукового дослідження, потрібно ознайомитись з методологією та методами наукової роботи. Методологія, яка служить основою дослідження, допомагає використанню оптимальних способів досягнення поставлених завдань та отримання достовірних результатів. Важливо окреслити, що методологія наукового дослідження – це теорія пізнання, орієнтована на конкретні етапи розвитку наукового знання. Вона вивчає процеси пізнання, що відбуваються в науці, а також методи та форми наукового дослідження. Метод наукового дослідження – це прийом або система способів пізнання певного суб'єкта чи явища [3].

Основний зміст проблеми дослідження відображається у негативних процесах впливу італійських злочинних угруповань на безпекову ситуацію держав ЄС. Актуальність дослідження пояснюється недостатньою кількістю інформації про згубний вплив, трансформацію та безпекову нестабільність саме в контексті прояву італійських організованих злочинних груп, які все більше пристосовуються та вкорінюються у міжнародну систему. Задля вирішення даної проблеми необхідно обрати методологічні підходи, які б дозволили проаналізувати глибинні механізми впливу, структуру та масштаби діяльності італійських злочинних угруповань у межах Європейського Союзу.

До загальнонаукової методології належить системний підхід, який дає змогу розглядати організовану злочинність не як окремі злочини, а як цілісну систему зі своєю структурою, функціонуванням і впливом на суспільство, а також допомагає виявити чинники, які сприяють її адаптації до нових умов та визначити ризики для європейської безпеки. Цей підхід враховує, що італійська організована злочинність має власну внутрішню ієрархію, зв'язки з політичними та економічними структурами, що дозволяє їй діяти більш скоординовано. Розгляд проблеми у межах міждисциплінарного підходу аналізує організовану злочинність з позицій кримінології як структуровану систему міжнародних

відносин, загрозу міжнародній безпеці та соціології, враховуючи соціальні наслідки її діяльності.

Збір даних в такому дослідженні є важливим кроком, який формує основу подальших висновків. Для досягнення об'єктивності дослідження застосовуються наступні методи збору інформації: аналіз наукової літератури, документальний аналіз, контент-аналіз засобі масової інформації, емпіричні і теоретичні дослідження та статистичні дані.

Роботи кримінологів, соціологів та істориків, присвячені італійській організованій злочинності, є важливим джерелом теоретичних знань про структуру, принципи та методи діяльності організованої злочинності. Вивчення попередніх досліджень дозволяє глибше зрозуміти причини виникнення таких угруповань, фактори, що сприяють їх процвітання, а також специфіку взаємодії їх з офіційними структурами.

Офіційні документи Європейського Союзу, а також міжнародних організацій, таких як Інтерпол, Європол та ООН, є надійними джерелами для вивчення масштабів і тенденцій діяльності організованої злочинності на території ЄС. Крім того, ці документи висвітлюють зусилля державних структур з протидії організованій злочинності.

Засоби масової інформації часто є першими, хто висвітлює події, пов'язані з діяльністю кримінальних організацій, особливо коли йдеться про актуальні випадки затримань, викриттів чи міжнародних операцій. Через це медіа-аналітика забезпечує детальний огляд сучасного стану та реальних прикладів діяльності італійських злочинних організацій у ЄС. Матеріали ЗМІ охоплюють не лише деталі подій, але й іноді містить інсайдерську інформацію, отриману від анонімних джерел або конфіденційних співробітників правоохоронних органів.

Офіційна статистика, що надається Європолом, Євроюстом та іншими міжнародними організаціями, дозволяє кількісно оцінити поширення злочинної діяльності, а також виявити напрями розвитку організованої злочинності. Європол, наприклад, щорічно надає дані щодо кількості організованих злочинних груп, їхньої структури та масштабів діяльності. Ці дані показують, які

угруповання є найбільш активними, їхні особливості та відмінності у порівнянні з іншими злочинними угрупованнями.

Особливу роль у методології кваліфікаційної (магістерської) роботи виконують методи збору та аналізу інформації. У науковому дослідженні доцільно використано системний підхід до збору даних, що забезпечує повноту та різноманітність матеріалу.

До основних методів, які використовувались в роботі належать загальнонаукові методи дослідження, серед яких варто виокремити емпіричні та теоретичні – аналіз, синтез, узагальнення, індукція, дедукція, пояснення та класифікація. Теоретичні методи використовуються для вивчення наукової літератури, формулювання теоретичних положень, виявлення основних закономірностей у досліджуваній галузі. Також, дані методи дозволяють структуровано обробити інформацію та виділити ключові аспекти. Емпіричний етап наукового дослідження передбачає збір та первинне опрацювання матеріалу, а також процес накопичення фактів.

Такі методи, як аналіз та синтез, дедукція та індукція, що дозволяють структуровано обробити інформацію та виділити ключові аспекти. Серед спеціальних методів дослідження необхідно виділити синектику та моніторинг.

Таким чином, дана методологія створює обґрунтовану базу для аналізу італійської організованої злочинності та її впливу на безпеку в ЄС. Завдяки системному підходу і використанню надійних джерел, дослідження забезпечує всебічний аналіз проблеми, спрямований на виявлення шляхів підвищення ефективності заходів протидії злочинності в Європі.

РОЗДІЛ 2 ІТАЛІЙСЬКІ ЗЛОЧИННІ УГРУПОВАННЯ ЯК БЕЗПЕКОВИЙ ВИКЛИК ДЛЯ ЄС

2.1 Сутність італійської мафії

Корені світової організованої злочинності беруть початок в Італії. Термін мафія зазвичай розуміється як «явище організованої злочинності», що походить із Сицилії та відноситься до всіх італійських злочинних угруповань. Саме в Італії розрізняють мафію на Сицилії, яка також є відомою як Коза Ностра або сицилійська мафія, що існує не тільки в Італії, а й в багатьох частинах світу, особливо в Сполучених Штатах Америки. В Італії діють три основні злочинні угруповання – «Коза Ностра», «Каморра», «Ндрангета», «Sacra Corona Unita», які виходять за її межі.

На відміну від більшості інших розвинутих держав, в Італії злочинні організації існують століттями, які не лише займаються комерційною злочинною діяльністю, але й виконують квазіполітичні функції в районах свого поселення, сильно впливаючи на місцеву економіку та політику.

Італійська мафія здобула значну популярність як одна з провідних злочинних організацій у Європі. Термін «мафія» застосовується до груп та окремих осіб, які хотіли отримати владу над політичними та економічними подіями у своєму місті шляхом погроз або застосування насильства, ставши синонімом організованої злочинності.

«Ндрангета» – це злочинна організація мафіозного типу, що вважається найбільшою злочинною силою серед італійських груп, географічною територією якої є Калабрія. Вона є також однією з найбагатших і найпотужніших організованих злочинних груп у світі. Ця злочинна організація має філії в багатьох країнах світу, особливо в тих, які постраждали від калабрійської еміграції. Вважається, що назва «Ндрангета» походить від грецької мови, якою розмовляли в південних регіонах Італії. Його генезис може походити від грецького слова *andragathía*, що означає товариство людей честі, героїзму чи мужньої чесноти, і пов'язане зі словом *andrangathō*, що означає «брати участь у військових діях» [64].

Калабрійська мафія спеціалізується на торгівлі наркотиками, відмиванні грошей і політичній корупції. «Ндрангета» була створена наприкінці XIX століття калабрійськими в'язнями. Члени групи швидко проникли в політичну сферу Калабрії, перш ніж почати торгівлю наркотиками. Угрупування має багато міжнародних філій у таких країнах, як Англія та Німеччина. За даними CNN, Ндрангета очищає свої гроші, інвестуючи в малий бізнес за межами Італії [35].

Ндрангета організована на основі сімейних кланів, що робить її закритою і важкодоступною для проникнення ззовні. Вона володіє значними капіталами і активно займається відмиванням грошей, вкладаючи кошти в легальний бізнес, зокрема нерухомість, інфраструктуру та фінансові установи. Угрупування використовує слабкі місця правової системи і політичної стабільності в державах ЄС, щоб зміцнити свої позиції.

Відомо, що члени «Ндрангети» є експертами у відмиванні грошей, які можуть приховувати свої незаконно здобуті прибутки через складну структуру власності. Одним із факторів, який сприяє цьому успіху, є їхня сімейна мережева структура. Ндрангета розділена на дві основні частини – Crimine або вищу раду організації і Mandamenti – регіональні сімейні клани. Кожен клан відомий як 'ndrina і складається з понад 50 членів. Це дозволило синдикату поширитися по всій Італії і не тільки в рамках стратегії, яку Європол назвав «колонізація» [59]. Кодекс банд вважає вирішальним кровне споріднення між різними членами, що спонукає їх посилюватися шлюбами між членами різних сімей, щоб зміцнити стосунки і в деяких випадках покласти край ворожнечі [28].

Завдяки глобальній експансії та здатності відтворювати свої операційні структури за межами Італії, Ндрангета змогла налагодити чудові відносини з виробниками кокаїну в Південній Америці. За оцінками італійського парламенту, зараз ця організація домінує на 80% європейської торгівлі кокаїном, чії агенти працюють у всіх великих портах світу. Але злочинні дії Ндрангети не обмежуються лише торгівлею наркотиками. Синдикат також відомий розкраданням державних коштів, шахрайством, здирництвом, торгівлею людьми

та зброєю, незаконним управлінням об'єктами для біженців, азартними іграми, корупцією, захороненням токсичних відходів тощо [64].

Отримані потужні економічні ресурси (за оцінками, оборот Ндрангети становить близько п'ятдесяти мільярдів євро) дозволили цій злочинній організації глибоко укорінитись на інших територіях. Незаконна діяльність є численною та охоплює кілька секторів, які, окрім найпоширеніших, сьогодні звертаються до менш практикованих сфер, таких як незаконна утилізація токсичних відходів [28].

Окрім традиційних напрямків діяльності, таких як наркоторгівля та відмивання грошей, організація активно експлуатує нові сфери, що дозволяють мінімізувати ризики і підвищити прибутки. Незаконна утилізація токсичних відходів стала одним із нових джерел доходів, яке також впливає на екологічну ситуацію в регіонах.

У Європі клани «Ндрангети» в основному активні в Іспанії, Франції, Нідерландах, Німеччині та Швейцарії, з деякою експансією в Східну Європу. «Ндрангета» також дуже потужна в Канаді, Сполучених Штатах, Колумбії та Австралії [58].

«Каморра» – регіональне мафіозне угруповання, зосереджене навколо Неаполя. Угруповання займається виготовленням фальшивих грошей, відмиванням грошей, торгівлею наркотиками, рекетом, незаконною утилізацією відходів, політичною корупцією. Походження Каморри можна простежити в XVI столітті, коли це була мережа місцевих банд, які займалися контрабандою, підробками та іншою незаконною діяльністю. З часом Каморра перетворилася на складну злочинну організацію з ієрархічною структурою та присутністю по всій Італії.

Організаційна структура Каморри складна та змінна, окремі клани діють незалежно, зберігаючи зв'язки з іншими кланами. Кожен клан очолює «бос», який відповідає за прийняття ключових рішень і розподіл ресурсів. Бос оточений мережею підлеглих, які виконують накази та допомагають утримувати контроль над своєю територією. Жінки також відігравали значну роль у Каморрі, часто

виступаючи посередниками між різними кланами або виконуючи адміністративні завдання [16].

Вплив Каморри поширюється на італійську політику на всіх рівнях, від місцевого до національного. Каморра історично займалася підкупом голосів, залякуванням та іншими формами корупції, щоб забезпечити політичну владу та вплинути на прийняття рішень.

Роль Каморри в економіці Італії є значною, за оцінками, організована злочинність становить близько 10% ВВП країни. Каморра бере участь у різноманітних незаконних діях, включаючи торгівлю наркотиками, вимагання та відмивання грошей. Контроль Каморри над певними районами Неаполя дозволив їй впливати на законний бізнес, при цьому деякі підприємства були змушені платити Каморрі гроші за захист, щоб могли працювати [16].

Вплив Каморри на неаполітанське суспільство є всеосяжним, деякі райони фактично контролюються злочинною організацією. Відомо, що Каморра надає соціальні послуги в районах, які недостатньо обслуговуються урядом, ще більше зміцнюючи свою владу та вплив. Діяльність організації також сприяла збереженню бідності та соціальної нерівності в Неаполі.

Торгівля наркотиками залишається одним із найприбутковіших видів діяльності. У 2017 році Euro News повідомляв, що орієнтовний річний дохід Каморри становив 3,75 мільярда євро. Каморра також отримала прибуток від незаконної торгівлі відходами, яку звинувачують у сміттєвій кризі в Неаполі, яка тривала з 1980-х до 2012 року. Криза характеризувалася тим, що міські вулиці були заповнені сміттям через погано керовану та проникнуту Каморрою систему утилізації відходів. Сьогодні Каморра продовжує незаконно скидати відходи в сільській місцевості регіону Кампанія, ризикуючи здоров'ям місцевих жителів і знищуючи рослинність [35].

Багато хто з членів Каморри віддає перевагу злочинній діяльності в Іспанії, але вони також працюють у Франції, Нідерландах, Німеччині та Швейцарії. Каморра також присутня в США, де її зарахували до чотирьох основних транснаціональних кримінальних загроз [58].

Таким чином, Каморра продовжує становити серйозний виклик для італійської влади, оскільки вкорінена влада та вплив ускладнюють її ліквідацію. Каморра є складною та потужною злочинною організацією, яка має потужний вплив на італійське суспільство та політику.

«Коза Ностра» – одне із найвпливовіших організованих злочинних угруповань Італії. Його суть полягає в коді таємності (*omertà*), сильних родинних зв'язках і територіальному контролі зі структурованою ієрархією та витонченими методами збереження влади та впливу. Термін «Коза Ностра», що в перекладі з англійської означає «наша справа», часто асоціюється з могутніми босами мафії та їх таємним товариством.

Omertà – суворий кодекс мовчання, є фундаментальним для *Cosa Nostra*. Члени та партнери зобов'язуються зберігати таємницю щодо діяльності групи, співпрацювати з правоохоронними органами та розголошувати інформацію стороннім суворо заборонено. Цей кодекс зміцнює лояльність і ускладнює правоохоронним органам збір доказів.

Коза Ностра діє через ієрархічну структуру. В її основі лежить «сім'я» (*cosca*), яка не обов'язково ґрунтується на кровних зв'язках, але є групою, яка дотримується суворого ланцюга командування. Кожну родину очолює бос, за яким йдуть підбоси, капорегіми (капітани) і солдати. Така структура забезпечує жорсткий контроль і робить групу стійкою до зовнішніх загроз [19].

Протягом десятиліть «Коза Ностра» увійшла в політичний та економічний сектори Італії. Беручи участь у хабарництві, здирництві та корупції, вони отримують контракти, отримують вплив на політиків і посадових осіб і маніпулюють місцевим і навіть державним управлінням на користь своїх інтересів. Традиційно займаючись вимаганням і незаконною торгівлею (наркотиками, зброєю та людьми), Коза Ностра диверсифікувала свою діяльність, перейшовши до відмивання грошей, нерухомості та навіть законного бізнесу, щоб ще більше приховати свої незаконні прибутки та розширити вплив.

У Європі Коза Ностра представлена в основному в Іспанії, Франції та Німеччині, тоді як її найбільша присутність за межами ЄС – у Сполучених Штатах, Канаді, Венесуелі та Південній Африці [58].

Незважаючи на значні зусилля італійської влади послабити Коза Ностру, здатність до адаптації, секретність і вкорінений вплив організації роблять її стійкою силою в кримінальному середовищі Італії.

Sacra Corona Unita є найбільшою мафіозною групою в регіоні Апулія. Група починалася як південна гілка Каморри, сформована в 1970-х роках Раффаелем Кутоло, босом Каморри. Коли Кутоло заарештували, Sacra Corona Unita відокремилася від Каморри і стала так званою «четвертою» мафіозною групою. Під керівництвом Джузеппе Роголі його діяльність включає торгівлю наркотиками, торгівлю зброєю, проституцію та лихварство. Структура групи багаторівнева. Члени проходять через різні рівні злочинів і ритуалів, щоб довести свою відданість групі. Sacra Corona Unita налічує близько 2000 членів. Угрупування контролює порти наркотрафіку вздовж південно-східного узбережжя [35].

Мафія як соціальний і культурний феномен має глибокі корені в італійському суспільстві, впливаючи не лише на політику та економіку, але й на уявлення про честь та обов'язок. Це показує складну систему цінностей, які виправдовують нелегальні дії як компенсацію захисту честі та власної гідності. У цій системі мовчання й секретність залишаються не просто нормами поведінки, а життєвими принципами.

Сучасний історик Джузеппе Карло Маріно майстерно описує значення поняття честі: «Для великого мафіози повага до закону, встановленого державою, була б нічим іншим, як падінням у посередність життя». З іншого боку, життя не посереднє і гідне честі, яке робить звичайного індивіда людиною, підпорядковується автономним правилам, пов'язане з приватними сімейними інтересами, з традиціями соціального середовища, до якого він належить. Це переконана нелегальність, яка сприймається як необхідна, обов'язкова і

безальтернативна, щоб мати право на гідність, на престиж, якого він не мав би в іншому випадку» [28].

Культура мовчання є антропологічною даністю, що передається століттями, сімейним і соціальним кодом: з точки зору мафії, культура або код мовчання репрезентує почуття приналежності і відокремленості від зовнішнього, соціального, від тієї держави, з якою неможливо себе ідентифікувати. Одним із найбільш тривожних елементів мафіозної організації є її здатність зберігатися протягом тривалого часу без будь-яких письмових документів про її існування. Скритність – справді суттєвий аспект, вона виражається в багатьох формах, вона пронизує поведінку та менталітет людей честі, аж до найнезначніших деталей повсякденного життя. Інтерпретація знаків, жестів, повідомлень, мовчань є одним із основних напрямків діяльності людини честі; він рідко повністю показує, що він відчуває емоційно, часто погляд є більш показовим, ніж багато промов. Секретність і конфіденційність є кодом, який гарантує виживання та увічнення організації. Ті, хто порушує кодекс, залишають себе поза правилами і виключаються зі свого клану. Серед багатьох злочинних структур, що належать до мафії, єдиною, яка розробила справжній кодекс честі, є Коза Ностра [28].

Динаміка культурного коду мовчання та мафіозної етики є надзвичайно потужною і забезпечує функціонування організації протягом десятиліть. Ця культура мовчання, поряд із суворим дотриманням неписаних правил честі, формує внутрішню згуртованість і відданість, що відділяє її членів від зовнішнього світу. Завдяки цьому соціокультурному підґрунтю мафія вдається досягати стабільності та відтворювати себе у часі, залишаючись міцно вкоріненою у суспільстві.

Виходячи з основного принципу соціології, злочинну поведінку можна вважати продуктом, який включає складну взаємодію між біологічними та соціокультурними факторами, до яких, безперечно, належать сім'я. Кримінологія вчить нас, що сукупність цих безперервно взаємодіючих факторів можна підсумувати поняттям «психологічний фактор» у тому сенсі, що завжди обов'язково існує індивідуальна поведінка, яка передують злочину.

Індивідуальна психологічна сфера являє собою взаємодію між внутрішніми (біологічними) і зовнішніми (соціокультурними та екологічними) входами і виходами (злочинна поведінка). Бажаючи зосередити увагу, зокрема, на сімейній сфері, в літературі цілком зрозуміло, що сім'я може мати сильний вплив на криміногенний процес через деякі емпіричні чинники: неадекватність батьків, жорстоке ставлення до дітей та зневажливе ставлення до них, насильство в сім'ї з недостатнім спілкуванням, насильницька освітня модель, культурна та моральна деградація, батьківська злочинність, наркотична та алкогольна залежність батьків, насильство в сім'ї. Зважаючи на це, мафіозне мислення – це спосіб успадкування в сім'ї, який містить сильне представлення сім'ї та слабе представлення особистості як особистості. [28]

Відомо, що організації мафіозного типу жорстко сформовані та складаються переважно з чоловіків, через наголос на коді цінностей, які ідентифікуються як типово чоловічі моделі: мужність, доблесть, великодушність, повага, холодність, сила. Проте, за словами професора Інноченцо Фіоре, жінка відіграє вирішальну роль у формуванні та підтримці культури мафії, роль, яку було визначено як «прихована центральна роль», яка, по суті, виражається в тому, щоб бути охоронцем честі сім'ї, нести виняткову відповідальність за освітню функцію дітей» [28].

Таким чином, італійська мафія має глибокі історичні корені. Мафіозні структури, такі як Коза Ностра, Ндрангета, Каморра та Sacra Corona Unita утримують свою владу завдяки розгалуженим мережам, системі «сімейних» зв'язків та жорсткій ієрархії, що робить їх стійкими до впливу правоохоронних органів. Попри численні зусилля з боку держави й міжнародних організацій, мафія адаптується до сучасних умов, використовуючи глобалізаційні процеси та новітні технології для розширення свого впливу, що становить загрозу для суспільної безпеки й економічної стабільності.

2.2 Загрози та наслідки діяльності італійських організованих злочинних угруповань для безпеки ЄС

Італійська організована злочинність мафіозного типу є явною та реальною загрозою для Європейського Союзу. Основа влади італійської мафії полягає в її контролі та експлуатації території та громади. Концепції сім'ї, поваги та території є фундаментальними для розуміння динаміки мафій. Вони здатні маніпулювати виборами та призначати своїх людей на адміністративні посади навіть далеко від територій, які мафії контролюють. З цієї точки зору загроза, яку вони становлять, не має рівних жодному іншому європейському організованому злочинному угрупованню.

Злочинні мережі італійської мафії часто зосереджені виключно навколо італійських ключових злочинців, проте, завдяки своїй діяльності в понад 45 країнах, вони мають дуже широке охоплення в ЄС (крім Італії, головним чином у Бельгії, Німеччині, Нідерландах, Мальті, Румунії та Іспанії) та за його межами (у Колумбії, Швейцарії та Сполучених Штатах Америки). Основною їх діяльністю є торгівля наркотиками (включаючи кокаїн, марихуану та героїн), вимагання та рекет, торгівля відходами, шахрайство з тютюновими акцизами та відмивання грошей [23].

Найбільш загрозливі злочинні угруповання здійснюють сильний контроль і зосереджують увагу на своїх злочинних операціях. Вони, як правило, спеціалізуються на одному головному злочинному бізнесі – справді полікримінальні мережі є радше винятком, ніж правилом. Вони характеризуються сильним керівництвом, яке часто знаходиться близько до операцій, але також може здійснювати командування та контроль віддалено. Під сильним керівництвом злочинні мережі часто діють незалежно [23].

За межами Італії організовані злочинні угруповання, як правило, віддають перевагу таким сферам злочинності [58]:

1. Торгівля наркотиками залишається одним із основних злочинів, що здійснюються на міжнародному рівні: через розгалужену мережу посередників організованих угруповань (особливо «Ндрангета»), вони купують,

транспортують і продають величезну кількість наркотиків. Організовані злочинні групи отримують значні прибутки від торгівлі нелегальними наркотиками (до 230 мільярдів євро на рік) [40]. Маючи потребу гарантувати потік наркотиків від джерела до країн призначення, організовані злочинні групи розгортають цілі гілки клану уздовж маршрутів торгівлі наркотиками, і це пояснює численні арешти італійських мафіозі в країнах загального транзиту, таких як Нідерланди та Іспанії.

2. Відмивання грошей є ще одним злочином, скоєним за кордоном італійськими організованими угрупованнями, часто використовуючи можливості, які пропонують такі ринки, як нерухомість для інвестування великого обсягу активів, отриманих від їх злочинної діяльності. Загалом, усі готівкові підприємства (наприклад, ресторани, бари, готелі тощо) є потенційно вразливими до проникнення.

Значимість активів, які нараховує італійська мафія є надзвичайно важливими для мафіозі, оскільки втрата накопичених активів вважається для них гіршим, аніж потрапити у в'язницю. Більше того, перебування у в'язниці – це свого роду випробування для мафіозі, частина «навчальної програми», яку він повинен пройти в знак пошани. Натомість, втрата активів, наприклад грошей, будинків, клубів, готелів, човнів є принизливим, оскільки вся суть організованої злочинності полягає у накопиченні багатства [54].

3. Корупція відіграє центральну роль у діяльності італійської організованої злочинності. Значні фінансові ресурси мафії дозволяють здійснювати корупційний вплив на осіб, які приймають важливі рішення. Наприклад, якщо залучити відповідну особу, яка приймає рішення, на правильній посаді, публічний тендер можна легко виграти. Проте гроші чи інші матеріальні вигоди – не єдиний корупційний інструмент. На своїх територіях мафія побудувала свою владу завдяки контролю над голосами на виборних посадах, і цей контроль також міг здійснюватися в референтних спільнотах за кордоном.

4. Підробка продуктів, виготовлених на підпільних фабриках, є ключовою особливістю деяких конкретних груп, а саме Каморри. Вони також вміють

підробляти валюту, і багато організованих злочинних груп купують у них підроблені євро.

5. Торгівля відходами/токсичними відходами є й була діяльністю, яку здійснюють усі основні італійські організовані злочинні угруповання, даний вид злочинності є привабливим через сприйняття високої прибутковості та низького ризику.

6. Злочинна мережа сприяє в'їзду та вторинному переміщенню нелегальних мігрантів у ЄС. Мігранти платять величезні суми контрабандистам, щоб вони таємно потрапили до ЄС і перемістилися далі в межах його кордонів. Весь шлях із країни походження до ЄС коштує від 15 000 до 20 000 євро. Зловмисники рекламують свою незаконну діяльність у різних соціальних мережах, щоб заманити мігрантів, а також публікують відео успішних перевезень. Мігранти переміщуються двома основними маршрутами: з Хорватії через Словенію до Італії або з Сербії через Угорщину до Австрії [23].

7. Італійська кіберзлочинність обговорюється менш помітно, ніж традиційна італійська організована злочинність, проте становить зростаючу загрозу для Європи, оскільки італійські злочинні угруповання все більше поширюються на цифрову сферу. Використання цифрових технологій розширило можливості злочинців здійснювати свою діяльність, пропонуючи підвищену анонімність і створюючи труднощі для правоохоронних органів у їх виявленні.

За оцінками, у 2023 році річний збиток від кіберзлочинності в Італії сягнув 66 мільярдів доларів США, що є значним зростанням з 2021 року, коли збитки країни від онлайн-злочинності становили 32,4 мільярда доларів США [13].

8. Торгівля культурними цінностями є прибутковим бізнесом для італійської організованої злочинності, а в деяких випадках навіть для сторін конфлікту та терористів. Це пов'язано, зокрема, з низьким ризиком виявлення, що зумовлено стабільно зростаючим глобальним попитом з боку колекціонерів, інвесторів та музеїв [4].

Основними незаконними видами діяльності, пов'язаними з торгівлею культурними цінностями, є крадіжки та пограбування, мародерство (незаконне

вилучення стародавніх реліквій з археологічних об'єктів, будівель чи пам'яток) і підrobка культурних цінностей. Інші пов'язані злочини включають шахрайство, розпорядження вкраденими товарами, контрабанду або корупцію. Окрім торгівлі людьми, злочинці можуть зловживати навіть законно придбаними культурними цінностями для відмивання грошей, ухилення від санкцій, ухилення від сплати податків або фінансування тероризму [14].

Одним із головних викликів, які представляють італійські злочинні угруповання для ЄС, є їх здатність до транснаціональної діяльності. Вони не обмежуються діяльністю в Італії – угруповання проникли на ринки наркотрафіку у всій Європі, завдяки добре налагодженим зв'язкам, мафія забезпечує постачання кокаїну та інших наркотиків через порти Італії до інших країн Європи. Це не тільки шкодить економіці держави, але й сприяє підвищенню рівня насильства, формуванню тіньової економіки, що підриває легальний бізнес.

Таким чином, італійські злочинні угруповання є не тільки загрозою національній безпеці Італії, але й становлять небезпеку для держави ЄС загалом. Їхня спеціалізація по наркотрафіку, корупції, відмивання грошей та здатність адаптуватися до змін робить їх надзвичайно стійкими до будь-яких спроб придушення.

Міжнародна торгівля та подорожі, швидкий доступ до інформації, передові технології та широко розповсюджений зашифрований зв'язок створюють сприятливе середовище для розвитку транснаціональної злочинності. Діяльність організованих злочинних угруповань має згубний вплив на безпеку людей, держав і світової економіки, підриваючи верховенство права та довіру громадян до здатності правоохоронних органів забезпечити їм належний захист.

Одними з основних наслідків діяльності італійських організованих злочинних груп є економічні: італійські злочинні угруповання відомі масштабними схемами відмивання коштів через фінансові установи та підставні компанії в країнах ЄС. Наприклад, Ндрангета активно використовує малий

бізнес, зокрема в Німеччині, для легалізації незаконних доходів від торгівлі наркотиками та зброєю.

Згідно з даними Європолу, Ндрангета контролює 80% ринку кокаїну в Європі, заробляючи мільярди євро щороку на наркоторгівлі. Її мережі охоплюють не лише ЄС, але й Америку та Африку, що робить цю групу основним постачальником наркотиків і дестабілізуючим фактором. За оцінками Європолу, злочинні групи щорічно «відмивають» до 139 мільярдів євро [27].

Італійські угруповання, особливо Каморра, активно беруть участь у незаконному перевезенні мігрантів і торгівлі людьми. Лише у 2021 році було зафіксовано понад 6000 випадків торгівлі людьми в примусову працю та сексуальну експлуатацію мігрантів. Це не лише створює проблеми в галузі безпеки, але й ускладнює соціальну ситуацію в країнах ЄС, які приймають таких мігрантів [27].

Близько 80% організованих злочинних мереж у ЄС використовують легальні бізнеси для приховування незаконної діяльності. Італійські мафії, такі як Ндрангета, використовують будівельні компанії для укриття своїх нелегальних фінансових потоків, що підриває законний бізнес і змушує місцеві компанії закриватися або ставати частиною тіньової економіки. Це також сприяє створенню паралельної фінансової системи, яка обходить державний контроль [58].

Організована злочинність, така як контрабанда золота та палива, безпосередньо зменшує державні податкові надходження, які інакше могли б бути використані для фінансування систем соціального забезпечення та стимулювання економічного розвитку.

Соціальний аспект наслідків організованої злочинності є не менш важливим. Вплив таких структур на місцеві громади призводить до зростання злочинності, насильства та нестабільності в суспільстві. Страх і корупція, породжені присутністю організованих злочинних угруповань, можуть паралізувати громади, створюючи атмосферу недовіри до державних інститутів.

Особливо це стосується маргіналізованих груп, які стають жертвами рекетів та експлуатації.

Корупція є іншим ключовим наслідком діяльності організованих злочинних угруповань у Європі. Злочинці проникають у політичні та державні структури, використовуючи хабарі та шантаж, щоб захищати свої інтереси. Це підриває довіру громадян до демократії, судової системи та правоохоронних органів. У деяких випадках, організована злочинність навіть впливає на виборчі процеси, підтримуючи корумпованих політиків або маніпулюючи результатами. Така ситуація призводить до кризи легітимності державних інституцій, що може мати довгострокові наслідки для політичної стабільності національних держав та всього Європейського Союзу.

Не менш загрозливою є здатність організованої злочинності до транснаціональної діяльності. Європейський Союз, як регіон з відкритими кордонами, особливо вразливий до таких викликів. Злочинні мережі, що діють в одній країні, швидко поширюють свій вплив на інші держави-члени, використовуючи переваги відкритих кордонів для організації нелегальних поставок товарів, відмивання грошей чи уникнення арешту.

Безпековий аспект організованої злочинності також не можна ігнорувати. Тероризм, контрабанда зброї та торгівля людьми є прямими загрозами для фізичної безпеки громадян Європи. Зв'язок між організованою злочинністю та тероризмом стає все більш очевидним, оскільки кримінальні структури часто надають терористичним угрупованням логістичну підтримку, фінансування або зброю.

Таким чином, діяльність італійських мафій має руйнівні наслідки. Вони шкодять економіці ЄС, загрожують політичній стабільності, підривають соціальну єдність і створюють загрозу для кожного громадянина. Відповіддю на цей виклик є посилення міжнародної співпраці, тісна взаємодія правоохоронних органів та розвиток єдиного підходу на рівні ЄС для протидії злочинності.

2.3 Трансформація італійської організованої злочинності в контексті російсько-української війни

Проблема італійської організованої злочинності набуває глибшого значення в контексті її видозміни з огляду на початок повномасштабного вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року, оскільки війна змінила кримінальний ландшафт держав ЄС та відкрила нові можливості для злочинного збагачення, спровокувавши міграційну кризу світового масштабу, що й актуалізувало діяльність організованої злочинності.

Італійська мафія, що історично формувала свої структури на базі незаконної економічної діяльності, корупції та насильства, активно адаптується до нових реалій, використовуючи кризові ситуації для власного збагачення та посилення впливу. В умовах повномасштабного вторгнення РФ в Україну та загроз ЄС ці трансформації набувають нового виміру.

Важливо зазначити, що 24 лютого 2024 року Україна та Італія підписали двосторонню безпекову угоду, яка базується на засудженні російської агресії проти України, наданні фінансової та військової допомоги останній та підтримці найшвидшого встановлення миру для безпеки України та Європи. Дана угода являється міцним фундаментом для українсько-італійської співпраці на безпековому рівні [6]. Італія найрішучішим чином засуджує невиправдану агресію Росії проти України, яка є грубим порушенням міжнародного права та гуманітарних принципів. Італія наголошує на своїй непохитній підтримці територіальної цілісності, повного суверенітету та незалежності України в межах її міжнародно визнаних кордонів та активної участі в зусиллях євроатлантичного співтовариства щодо підтримки України.

Італійська організована злочинність, представлена такими угрупованнями, як Каморра, Ндрангета Коза Ностра та Сакра Корона Уніта, давно інтегрувалася у глобальні кримінальні мережі, використовуючи транснаціональні зв'язки для фінансових і політичних маніпуляцій. Однак з початком російсько-української війни ці групи зазнали трансформації у своїх напрямках діяльності, адаптуючи власні стратегії до нових умов глобальної нестабільності.

Небезпека розповсюдження організованих злочинів в умовах війни може становити легкий заробіток для транснаціональних злочинних угруповань, у нашому випадку італійських, тоді, коли правоохоронні органи України не є достатньо дієвими, а корумпованими, а також достатньо не використовують комплексний підхід до боротьби зі злочинністю – співпрацю з італійськими правоохоронними органами.

Італійські мафіозні угруповання можуть діяти, аби отримати певні переваги від ситуації в Україні, зокрема через сприятливе середовище неконтрольованого постачання озброєння західного походження в Україну, як одного з можливих наслідків. Передана в Україну зброя може не тільки заохочувати терористичні угруповання, організовані мафіозні структури в Італії та Європі, а й створювати невідстежувані канали прибутку. Італійські організовані групи відіграють активну роль майже на всіх етапах ланцюга постачання зброї, будучи торговцями, покупцями та посередниками, зазвичай доставляючи зброю для власного використання або контрабандою вивозячи її з країни для продажу іноземним групам. Війна в Україні може становити значну загрозу, оскільки не виключено, що зброя з цього конфлікту опиниться в руках мафіозних груп і потрапить на незаконний ринок.

У західному підході до досліджень організованої злочинності вчені часто вважають останню «золотим стандартом» італійської мафії. Мається на увазі те, що поділ між законним бізнесом, правоохоронними органами, організованими злочинними угрупованнями і політикою є набагато чіткішим: правоохоронні органи можуть проникнути в мафію, а мафія може корумпувати політичний клас, але між усіма цими інститутами та групами все ще існує суворе культурне та соціальне розмежування. На противагу цьому в Україні спостерігаємо набагато тісніші зв'язки між цими інституціями, що може призводити до кооперації задля власної вигоди між діячами організованої злочинності в Україні, а також злочинцями інших держав [36].

Отже, трансформація італійської мафії під кутом російського вторгнення на територію України виявляється через такі ключові напрями:

- полегшення маршрутів нелегальних потоків зброї, наркотиків та фінансів в Україні у зв'язку з слабким контролем збоку державних структур, корупцією на митницях, використанням гуманітарної допомоги як «мосту» для наркоторгівлі;
- нові зв'язки з іншими міжнародними злочинними угрупованнями, які залучені до нелегальної діяльності внаслідок конфлікту, наприклад, російська мафія традиційно має тісні зв'язки з міжнародною мафією, і війна в Україні може сприяти більш глибокій співпраці з цілями взаємовигідного співробітництва;
- у зв'язку з міграційними потоками біженців з України до Європи піднявся ризик торгівлі людьми, нелегальної робочої сили та інших форм експлуатації вразливих груп населення. Згідно з інформацією Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, з 24 лютого 2022 року станом на 30 вересня 2024 року до Італії емігрувало 173 870 тисяч українських біженців, серед яких могли бути не лише діти та жінки, а й представники українських злочинних угруповань. Співпраця організованої злочинності та мафіозних структур в Італії з українськими злочинними угрупованнями може не тільки зірвати попередні зусилля по боротьбі з цими угрупованнями, але й покласти початок процесу повторної появи злочинних груп [62].
- російсько-українська війна супроводжується активізацією кібератак не лише в Україні, а й інших державах Європейського Союзу, італійська організована злочинність може співпрацювати з хакерами або використовувати власні кіберзлочинні групи для проведення атак або фінансових махінацій, пов'язаних із війною. Або ж навпаки, Італія, як і будь-яка держава ЄС може постраждати від кіберзлочинності: з початку війни в Україні Італія пережила сплеск кібератак і злочинних атак програм-вимагачів на середні та великі італійські інфраструктурні об'єкти. Проросійські хакерські групи атакували кілька італійських інституцій,

включаючи парламент, військові та Національний інститут охорони здоров'я, використовуючи DDoS-атаки [33].

Основними наслідками зміни італійської організованої злочинності в контексті війни РФ проти України для безпекового фактору держав Європейського Союзу є зростання контрабанди зброї, збільшення потоків наркотиків через кордони на ринки держав ЄС, а також використання фінансових установ ЄС для відмивання грошей, отриманих внаслідок посилення нелегальної торгівлі зброєю та наркотиками, торгівлі людьми [47].

Таким чином, організована злочинна діяльність адаптувалася до нових викликів. Незважаючи на те, що незаконна діяльність зменшилася на сході України, контрабанда різко зросла в західних регіонах, а конфлікт сприяв поширенню торгівлі синтетичними наркотиками, підживлюючи «тіньову економіку», яка охопила навіть лінію фронту. Приплив зброї та переміщення мільйонів осіб збільшили ризики незаконної торгівлі та контрабанди.

Однією з важливих сфер діяльності італійської мафії є нелегальна торгівля зброєю. Довготривала війна породжує велику кількість озброєнь, які потрапляють на чорні ринки Європи. Відомо, що італійські злочинні угруповання мають великий досвід у торгівлі зброєю, а війна створює сприятливі умови для активізації такої діяльності. Через зв'язки з корумпованими чиновниками та злочинними організаціями в Україні та Росії італійські угруповання можуть продовжувати сприяти постачанню зброї до ЄС у великій кількості, що становить серйозну загрозу безпеці та стабільності.

Також, одним із небезпечних аспектів щодо майбутньої ситуації між діяльністю італійської організованої злочинності та продовженням російсько-української війни є потенційне зближення інтересів італійської мафії з російськими кримінальними угрупованнями, які мають значний вплив у Східній Європі та на пострадянському просторі. Такий альянс може призвести до збільшення трафіку нелегальних товарів та послуг, включаючи ті ж наркотики, зброю, а також контрабанду палива, що додатково загрожує стабільності економік держав Євросоюзу.

Італійська мафія також може спробувати зміцнити свої позиції, впроваджуючи корупційні схеми в економічні та політичні структури країн ЄС, що відчують вплив російсько-української війни, і використовувати їх для свого збагачення. Це створює додаткові виклики для європейських урядів, оскільки боротьба з корупцією під час активної війни стає ще складнішою.

Іншим важливим аспектом є фінансові операції та відмивання коштів. Організована злочинність в Італії завжди відзначалася здатністю впливати на легальні фінансові структури, зокрема через корупцію та контроль над банками й підприємствами. В умовах продовження війни Росії проти України італійська мафія може використовувати фінансові інструменти для легалізації прибутків від незаконної діяльності, зокрема через інвестиції в Україну. Це не лише збільшує їхні фінансові ресурси, але й посилює їхній вплив на політичні та економічні процеси в Європі.

Усі ці фактори мають місце бути при розгляді негативного сценарію довготривалого продовження російсько-української війни, проте з огляду на позитивний сценарій, який базується на перемозі України у війні, вдосконаленні знань та вмінь правоохоронних органів держави та комплексному підході до питань з протидії діяльності італійським організованим злочинним угрупованням в ЄС.

Перш за все, значну роль у позитивному сценарії відіграє активізація співпраці між державами-членами ЄС у питаннях протидії транснаціональній злочинності. Посилений інформаційний обмін між правоохоронними органами, розвідками та антикорупційними відомствами дозволяє швидко виявляти та нейтралізувати кримінальні схеми. Наприклад, завдяки інтеграції баз даних, спільним операціям і спеціалізованим підрозділам можна відстежувати нелегальні потоки зброї, наркотиків та фінансових коштів, що надходять з країн, залучених до конфлікту.

Успішні дії Європолу та інших відповідних агентств щодо моніторингу фінансових потоків дозволяють виявляти відмивання коштів, що використовуються злочинними угрупованнями. Завдяки новітнім технологіям,

таким як блокчейн та штучний інтелект, можна забезпечити прозорість фінансових транзакцій та значно ускладнити діяльність мафії у цій сфері. Розвиток цифрових інструментів контролю дозволяє ефективно слідкувати за рухом грошей через міжнародні банківські системи та швидко реагувати на підозрілі операції.

Окремо варто відзначити роль громадянського суспільства та неурядових організацій у боротьбі з організованою злочинністю. Активне залучення громадських ініціатив до моніторингу та викриття корупції, підтримка незалежних медіа, які висвітлюють незаконні операції, а також освітні програми для громадян дозволять зміцнити громадянську свідомість і зменшити ризик проникнення злочинних груп у суспільство.

Таким чином, позитивний сценарій можливий за умов активного залучення міжнародної спільноти, посилення правоохоронної співпраці та підвищення громадянської свідомості. Це створить потужний бар'єр для поширення транснаціональних злочинних угруповань та забезпечить стабільність і безпеку Європейського Союзу.

Задля того аби уникнути негативного сценарію розвитку подій – розширення злочинної діяльності італійської мафії на території України, а також забезпечити безпеку держав Європейського Союзу, варто надати ряд ключових рекомендацій для органів державної влади України, наступними з яких є:

- комплексний підхід до боротьби з транснаціональною організованою злочинністю;
- активізація спільної роботи правоохоронних органів України та Італії, а також держав Євросоюзу;
- пошук та розширення можливостей для боротьби з кіберзлочинністю;
- формування міжнародних підрозділів зв'язку для боротьби з організованою злочинністю;
- використання кращих методів перевірки проти корупції;
- розширення кількості слідчих для підтримки кримінального переслідування в усіх видах злочинної діяльності;

- боротьба з наркотиками та вилучення грошей від їх продажу;
- обмін даними та досвідом національних та міжнародних правоохоронних органів;
- створення низки проектів, які зосереджуються на конкретних типах злочинних мереж.

Таким чином, російське повномасштабне вторгнення в Україну 2022 року створило сприятливе середовище для італійської організованої злочинності через ослаблення правоохоронних органів, відкриті кордони та міграційну кризу. Так як увага більше приверталася до військових проблем, злочинці були мотивовані адаптуватися до нових умов для взаємної вигоди.

Війна між Росією та Україною виступає каталізатором для змін у глобальних структурах організованої злочинності. Умови невизначеності та нестабільності, створені конфліктом, відкривають нові можливості для злочинців, які швидко адаптуються до нових економічних і соціальних викликів сьогодення. Використовуючи посилення міграційних потоків, збільшення обсягів незаконного обігу зброї та зміну фінансових потоків, італійські злочинні організації розширюють свої операції на міжнародному рівні. Це свідчить про їхню здатність інтегрувати нові ризики й можливості у свою діяльність, використовуючи війну як інструмент для зміцнення своїх позицій і підвищення впливу.

Італійська організована злочинність у сучасних умовах стає ще більш гнучкою і небезпечною. Для Європейського Союзу це означає необхідність глибшої міжнародної координації в боротьбі з організованою злочинністю, посилення контролю за фінансовими потоками, нелегальною торгівлею та кіберзлочинністю. Без посилених заходів з боку міжнародної спільноти існує ризик збільшення впливу організованих злочинних угруповань на політичні та економічні процеси в ЄС.

РОЗДІЛ 3 МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ ІТАЛІЙСЬКІЙ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ

3.1 Структура італійської системи боротьби зі злочинністю

Досвід Італії в боротьбі з організованою злочинністю є одним із найуспішніших. Варто зазначити, що італійське законодавство не містить визначення поняття «організована злочинність», проте існують законодавчі положення, які визначають різні форми злочинних угруповань, що лежать в основі організованої злочинності. Відданість Італії боротьбі з організованою злочинністю була ключовим аспектом її політичного порядку денного з моменту вбивства мафією суддів Джованні Фальконе та Паоло Борселліно. Держава відома на міжнародному рівні своєю ефективною реакцією на злочинні синдикати та визнана однією з найдосконаліших систем кримінального правосуддя у світі [46].

Національним органом охорони громадського порядку та безпеки в Італії є Міністерство внутрішніх справ. Він керує чотирма основними поліцейськими силами, які діють по всій країні, здійснюючи свою владу над ними через свій Департамент громадської безпеки (DPS), який очолює «Начальник поліції – Генеральний директор громадської безпеки» та призначається Президентом Італійської Республіки за рекомендацією Міністерства внутрішніх справ.

Департамент відповідає за координацію правоохоронних дій чотирьох національних поліцейських сил. Їхні розслідування координує прокуратура, і кожне структурно перебуває в різних міністерствах [34]:

1. Polizia di Stato (Міністерство внутрішніх справ) – національна поліція, яка виконує функції державної поліції, є частиною DPS. До його обов'язків входять слідчі та правоохоронні обов'язки, а також безпека мереж автомагістралей, залізниць і водних шляхів;
2. Arma dei Carabinieri (Міністерство оборони) – сила з військовим статусом і загальнонаціональною компетенцією для розслідування злочинів. Він також служить військовою поліцією для італійських збройних сил і може бути використаний для дій національної оборони;

3. Guardia di Finanza (Міністерство економіки та фінансів) – сила з військовим статусом і загальнонаціональним завданням для розслідування фінансових злочинів;
4. Polizia Penitenziaria (Міністерство юстиції) – сила з загальнонаціональними повноваженнями щодо безпеки в'язниць, безпеки ув'язнених і транспортування.

Отже, національна система охорони громадського порядку в Італії є багаторівневою структурою, де основою є Міністерство внутрішніх справ, яке має свій Департамент – DPS, який у свою чергу виступає як мозковий центр і механізм координації, що дозволяє всім гілкам системи працювати в унісон. Через це він виконує ключову роль у створенні збалансованої системи, де різні аспекти безпеки стають частинами єдиного цілого. Координація дозволяє ефективно реагувати на виклики, що виникають внаслідок змін у соціальному середовищі, економіці та міжнародному контексті. Італійська система правоохоронних органів враховує географічну та культурну різноманітність країни, що є важливим чинником у боротьбі зі злочинністю, особливо з організованими злочинними угрупованнями.

Результати Глобального індексу організованої злочинності за 2023 рік показують, що Італія входить до числа небагатьох країн світу з високим рівнем стійкості до організованої злочинності, незважаючи на рівень злочинності, вищий за середній. Помітно, що показник стійкості держави – 6,46 перевищує показник злочинності – 6,22, демонструючи здатність ефективно протидіяти організованій злочинності, незважаючи на її поширеність [33].

Організації громадянського суспільства та інші недержавні суб'єкти, такі як церква та приватний сектор, відіграють життєво важливу роль у боротьбі Італії з організованою злочинністю. Ландшафт країни щодо недержавних організацій, які займаються боротьбою з організованою злочинністю, є одним із найвищих у світі, набравши 7,5 з 10 балів за Індексом [46].

Глобальна ініціатива проти транснаціональної організованої злочинності (GI-TOC) взяла участь у панельній дискусії на церемонії нагородження в Мілані

в липні 2024 року, на якій досягнення Італії були названі прикладом для інших країн Європи, які стикаються з високим рівнем злочинності. Іншою помітною ініціативою є Фестиваль Траме, культурний захід, присвячений боротьбі з мафією, який служить форумом для обговорень, аналізу та дебатів у регіоні Калабрія, батьківщині Ндрангети. Фестиваль є проявом сили нинішнього антимафіозного руху в Італії та символом здатності країни дати відсіч могутнім мережам організованої злочинності, які вже давно міцно тримають країну в руках [46].

Ці дві події є свідченням визнання та вдячності, яку італійська громадськість все більше надає групам громадянського суспільства за їхні зусилля по приборканню організованої злочинності, часто у ворожому середовищі. Опитування 2023 року показало, що більшість італійців вважають, що недержавні структури відіграють вирішальну роль у боротьбі з організованою злочинністю [29].

Перш ніж розглянути основну систему боротьби з організованою злочинністю в Італії, варто звернути увагу на той факт, що у контексті тлумачення організованої злочинності з боку Італії виявлено, що поняття «організована злочинна група» з відповідним визначенням, наданим у статті 2 Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності, прийнятої 15 листопада 2000 року означає структуровану групу з трьох або більше осіб, які існують протягом певного періоду часу та діють узгоджено з метою вчинення одного або кількох серйозних злочинів або правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції, з метою отримання, прямо чи опосередковано, фінансової чи іншої матеріальної вигоди [63]. Можемо зауважити що італійське поняття в основному узгоджується з визначенням ООН, за винятком істотної деталі: група осіб, що діють з метою вчинення лише одного конкретного злочину (незалежно від того, наскільки серйозним є злочин і як структурована група), не може бути класифікована як «організоване злочинне угруповання» відповідно до італійського законодавства [61].

Отож, основними італійськими службами, що безпосередньо займаються протидією організований злочинності є спеціальний підрозділ, що фокусується на боротьбі з організованою злочинністю – дирекція з розслідування злочинів мафії (Direzione Investigativa Antimafia – DIA), Національна дирекція з боротьби з мафією чи Національна прокуратура антимафії Італійської Республіки (Direzione Nazionale Antimafia – DNA) [8].

Основним завданням DIA є здійснення скоординованої розвідувальної діяльності, спрямованої на виявлення злочинних організацій мафіозного типу, їх зв'язків, структур та сфер діяльності, а також проведення розслідувань проти італійських злочинних організацій. DIA координує дії поліції, жандармерії (карабінерів), а також фінансової гвардії у розслідуванні мафіозних злочинів.

Основною функцією DNA є координація розслідування кримінальних справ місцевими прокуратурами щодо злочинів, притаманних для мафіозних угруповань. Ефективне виконання цієї функції вимагає глибоких знань структури та діяльності мафіозних організацій, вміння своєчасно отримувати та аналізувати інформацію про ситуацію в сфері організованої злочинності.

Однією з найпоширеніших суспільних дилем Італії з дев'ятнадцятого століття було те, як боротися з організованою злочинністю. Італійський уряд використовував різноманітні засоби для підтримки боротьби з цими організаціями. Починаючи з 1980-х років, були розпочаті законодавчі заходи для боротьби з організованою злочинністю в Італії, включаючи запровадження законів, спрямованих проти асоціацій мафіозного типу та політичних мафіозних виборчих обмінів, запровадження спеціальних режимів ув'язнення та створення органів, таких як Верховний комісар з питань координації боротьби з діяльністю мафії. У 1990-х роках зусилля таких суддів, як Джованні Фальконе, Паоло Борселліно та Антоніно Капоннетто, привели до створення Управління з розслідування проти мафії та Національного управління по боротьбі з мафією та тероризмом. Антимафійний пул, започаткований суддею Рокко Чіннічі у 1980-х роках, об'єднав слідчих суддів для колективного переслідування мафії, що призвело до судового процесу з 1986 по 1992 рік, який завершився засудженням

сотень мафіозі. Подібним чином у процесі «Спартак», спрямованому проти клану Казалезі з Каморри, з 1998 по 2008 рік було розпочато значні судові дії, що призвело до суворих покарань за діяльність організованої злочинності [27].

У 2012 році Міністерство юстиції Італії, а саме Департамент ювенальної та громадської юстиції, запустив програму «Free To Choose» у Калабрії. Проект мав на меті вилучити дітей із їхніх мафіозних сімей і помістити їх у прийомні сім'ї, щоб розірвати коло злочинної поведінки між поколіннями. Коли органи влади зможуть довести суду, що дитина перебуває в небезпеці через свої обставини, вони можуть примусово забрати дитину з-під опіки батьків і передати її в прийомну сім'ю. У 2017 році італійський експерт з організованої злочинності Ісайя Салес стверджував, що «якщо Калабрія залишиться найбільш слабозвиненим регіоном Італії, у ній і надалі буде найпотужніша мафія, незалежно від сімей». Крім того, деякі описали програму як «нацистський метод» для вирішення цієї проблеми. У березні 2024 року Free To Choose поширили на інші регіони Італії, як-от Сицилія та Неаполь [43].

Загалом близько ста п'ятдесяти дітей було вилучено зі своїх мафіозних сімей і передано в прийомні сім'ї в невідомих місцях по всій Італії для їхньої безпеки – тридцять матерів вирішили слідувати за своїми дітьми, а семеро вирішили стати офіційними державними свідками та свідчити проти організованих злочинних організацій, частиною яких вони були. Хоча програма спочатку мала противників, зрештою вона стала основною частиною загального підходу Італії до політики боротьби з мафією [30].

Італійська система боротьби з організованою злочинністю має багатовікову історію та унікальні особливості, що дозволяють їй ефективно протидіяти злочинним структурам, які глибоко вкорінені в італійському суспільстві. Відмінною рисою італійського підходу є те, що тут правопорядок забезпечуються не тільки класичні правоохоронні органи, але й окремі спеціалізовані підрозділи, наділені чіткими завданнями й функціями.

Сучасна структура італійської системи боротьби з організованою злочинністю включає правові, силові та економічні підходи. Основу цієї системи

становить законодавча база, яка представляє спеціальні інструменти для боротьби з мафією. Перший загальний італійський закон, так званий Закон Роньоні-Ла Торре «Закон про боротьбу з мафією», ухвалений 13 вересня 1982 року після вбивства генерал-префекта Далла К'єзи, і вперше визначив мафію як особливий вид організованої злочинності. Відповідно до статті 416, введеної новим законом, організація відноситься до мафіозного типу, якщо її компоненти використовують залякування, підпорядкування і, як наслідок, мовчання (*omertà*), щоб скоювати злочини, прямо чи опосередковано отримувати управління або контроль над бізнесом, державними контрактами та послугами для отримання прибутків [45].

Потужним кроком з боку уряду Італії є судові процеси проти мафії – понад 200 обвинувачених. В Італії за кілька поколінь були засуджені до понад 2200 років ув'язнення. Протягом трирічного судового процесу осіб, імовірно пов'язаних з «Ндрангетою», засудили за різноманітні злочини від вимагання до торгівлі наркотиками. Серед інших засуджених були державні службовці, професіонали з різних галузей промисловості та високопосадовці, які відіграли вирішальну роль в успіху Ндрангети в проникненні в законну економіку та державні установи. Анна Сергі, професор кримінології в Університеті Екссека, сказала: «Цей судовий процес підтверджує вирок класичним мафіозі, засудженим за злочини, які традиційно більше асоціюються зі злочинною діяльністю, наприклад, вимагання чи торгівля наркотиками». Суд показав, що члени «Ндрангети» нібито ховали зброю в цвинтарних каплицях, використовували машини швидкої допомоги для перевезення наркотиків і перенаправляли громадське водопостачання для вирощування марихуани. Ті, хто протистояв організованому злочинному угрупованню, зіткнулися з жахливими наслідками, зокрема знайшли мертвих цуценят і голови кіз, залишених перед їхніми будинками, підпалили машини та розгромили вітрини магазинів [26].

Боротьба з мафією в Італії демонструє зусилля уряду в протидії організованій злочинності, яка проникає в різні сфери суспільства та економіки.

Масштабні судові процеси не лише викривають складну структуру та методи діяльності мафіозних угруповань, але й наголошують на важливості державної допомоги у викорінненні мафії.

Сучасне суспільство породжує злочин через деякі його основні характеристики та переплетення легальної та нелегальної економіки, які стали ближчими, як і злочинці в соціальному та інституційному контексті. Наркотики та відмивання грошей є найвідомішими аспектами сучасної злочинної діяльності, але найруйнівнішим, мабуть, є зв'язок між політикою та злочинністю. Ця суміш між незаконним і легальним, кримінальним і інституційним є серцевиною історичної моделі мафії [45].

Зрештою, італійська стратегія боротьби зі злочинністю мафії базується на чотирьох принципах, а саме [56]:

- юридичне визначення явища організованої злочинності, з яким необхідно боротися;
- розроблення ефективної кримінальної процедури з метою розслідування, судового переслідування та розгляду певного виду злочину;
- покарання засуджених, серед іншого, на основі мінімальних покарань, а також механізм винагороди для заохочення підозрюваних і засуджених до співпраці з правосуддям;
- вилучення незаконних активів організованих злочинних угруповань якомога раніше.

Таким чином, сила мафії полягає в її здатності бути як місцевою, так і міжнародною, у тому сенсі, що вона виросла до світового рівня, не втрачаючи свого коріння. Боротьба з організованою злочинністю в Італії залишається складною і довготривалою, оскільки мафіозні структури є дуже адаптивними до нових умов і швидко починає використовувати сучасні технології, міжнародні мережі та зв'язки для уникнення відповідальності.

3.2 Підходи ЄС до боротьби з організованою злочинністю

Європейський Союз застосовує багаторівневий підхід до боротьби з організованою злочинністю, враховуючи зростаючу глобалізацію і транснаціональний характер загроз. ЄС усвідомлює, що ефективна протидія цьому феномену потребує поєднання правових, оперативних та міжнародних заходів. Основні напрями, що об'єднують цей підхід, включають співробітництво між країнами-членами, інтеграцію стратегій безпеки та правоохоронних заходів на європейському рівні.

Завдяки координації зусиль таких установ, як Європол та Євроюст, європейські правоохоронні органи досягли високого рівня співпраці, з огляду на те, що правоохоронні органи та організовані злочинні мережі, на які вони націлені, добре інтегровані через кордони.

3 травня 2023 року спільна операція, проведена правоохоронними органами десяти держав, з яких вісім європейських – Бельгія, Німеччина, Італія, Франція, Португалія, Словенія, Іспанія, Румунія, Бразилія та Панама, призвела до арешту понад сотні членів однієї з найпотужніших і найнепроникніших злочинних угруповань, базованої в Калабрії – Ндрангети. Операція «Єврика», ініційована Raggruppamento Operativo Speciale (Група спеціальних операцій – ROS) в італійському місті Реджо-Калабрія, у співпраці з Управлінням розслідування боротьби з мафією та за підтримки Європолу та Євроюсту, вважається найбільшою операцією, яку коли-небудь проводили проти калабрійської мафії в Європі. Проте велика кількість арештів навіть не розповість повної історії – «Єврика» завдала карального удару двом найпотужнішим «ндрінам» злочинної мережі, кажучи мовою «Ндрангети», або кланам Нірта-Странгіо та Морабіто-Бруццаніті [48].

Клан Нірта-Странгіо відомий безжальним насильством. Угрупування є історичним суперником не менш сумнозвісного клану Пелле. Давня ворожнеча між ними досягла кульмінації у різанині в Дуйсбурзі, під час якої в Німеччині було вбито шістьох членів клану Пелле. Клан Морабіто, який походить з південної Калабрії, має осередки в Північній Європі, Африці та Латинській

Америці. Клан очолював Рокко Морабіто, один із найуспішніших наркоторговців у світі, до його арешту в Бразилії в 2021 році. Розслідування діяльності втікача Морабіто спровокували розслідування, які згодом стали операцією «Єврика» [48].

Мафіозна організація несе відповідальність за значну частину торгівлі кокаїном у Європі в поєднанні з систематичним відмиванням грошей, хабарництвом і насильством. Члени злочинної мережі брали участь у злочинній змові не лише через те, що вони були частиною мафіозної організації, але й відповідали за торгівлю наркотиками, торгівлю вогнепальною зброєю, незаконне володіння вогнепальною зброєю, шахрайську реєстрацію активів, податкове шахрайство та ухилення від сплати податків, а також сприяння втікачам [65].

Італійська злочинна мережа в основному була присвячена міжнародній торгівлі наркотиками з Південної Америки до Європи, а також Австралії. Влада виявила, що мережа працювала в партнерстві з колумбійською організованою злочинною групою «Gulf Clan» і злочинною групою, яка діяла в Еквадорі та багатьох європейських державах. Крім того, клани Ндрангета брали участь у міжнародній торгівлі вогнепальною зброєю з Пакистану до Південної Америки. Слідчі відслідковували потік грошей у розгалуженій глобальній системі відмивання грошей із величезними інвестиціями в Бельгії, Німеччині, Італії, Португалії, Аргентині, Уругваї та Бразилії. Прибутки злочинне угруповання вкладало в нерухомість, ресторани, готелі, автомийки, супермаркети та іншу комерційну діяльність [23].

Євроюст підтримав органи влади, створивши та фінансуючи дві спільні слідчі групи. Агентство також провело десять координаційних зустрічей та створило координаційний центр для забезпечення швидкої взаємодії між судовими органами, залученими до дня акції. Три пов'язані справи були відкриті в Євроюсті на запит італійської, німецької та бельгійської влади. Євроюст також сприяв передачі та виконанню європейських наказів про розслідування [65].

Проект аналізу організованої злочинності в Італії Європолу підтримав розслідування як пріоритетну справу. Він надавав пакети розвідданих і звіти про

перехресні збіги залученим національним слідчим підрозділам. Загалом країни-учасниці обмінялися понад 200 повідомленнями SIENA. Окрім підтримки самого розслідування, Analysis Project також підтримував пошуки трьох втікачів. Агентство також приймало офіцерів, призначених національними слідчими підрозділами, для аналізу зібраного зашифрованого повідомлення. У сам день акції Європол направив на місця фахівців з мобільними офісами в усіх трьох країнах. Розслідування фінансувалось ЄС під керівництвом Італійського управління з розслідування антимафії (DIA) [65].

Операція «Єврика» виявила, як, незважаючи на те, що Ндрангета була активною в основному на своїй території в південній Італії, стала однією з найстрашніших злочинних груп у всьому світі. За словами Анни Сергі, професора кримінології в Університеті Ессекса та експерта з питань мафії, операція покращила розуміння складу «Ндрангети». Проникнення в зашифровані чати дозволило краще зрозуміти, як розвивалися операції організованих злочинних угруповань у Європі, і змусило правоохоронні органи усвідомити, що рівень їхньої майстерності вищий, ніж вони думали. Крім того, за словами Сергі, використання технологій слідчими зробило Еврику «парадигмальним випадком для всіх майбутніх поліцейських операцій, спрямованих проти організованої злочинності», додавши, що це напрямок, у якому повинні рухатися всі розслідування торгівлі наркотиками в Європі [65].

Таку операція слід розглядати як модель того, як добре організована міжнародна поліцейська співпраця може бути високоефективною у руйнуванні та проникненні в мережі незаконної діяльності завдяки поєднанню збору розвідувальної інформації, співпраці правоохоронних органів та цілеспрямованих технічних заходів. Хоча ключові фігуранти залишаються на волі, операція дозволила отримати важливу інформацію про лабіринтову мережу двох найвідоміших кланів Ндрангети, що простягається від Латинської Америки до Балкан.

Порівняно з іншими мафіозними угрупованнями, такими як Коза Ностра, члени Ндрангети залишаються невловимими та невідомими для влади через

суворішу організаційну структуру синдикату та кровні обітниці. Операція «Полліно», яка триває з 2016 року, є спільною операцією, яка координується європейськими судовими та поліцейськими силами для придушення кланів Ндрангета, найбільших на сьогодні в Європі. У 2020 році Інтерпол разом з Департаментом громадської безпеки Італії започаткував трирічний глобальний план «Міжнародна співпраця проти Ндрангети», щоб зрозуміти принципи роботи організації та обмінюватися розвідданими через кордони [59].

У квітні 2021 року Єврокомісія ухвалила Стратегію ЄС щодо боротьби з організованою злочинністю на період 2021-2025 років. У Стратегії визначено пріоритетні напрямки роботи та заходи щодо боротьби з організацією та бізнес-моделлю злочинних мереж. Стратегія спрямована на посилення співробітництва між правоохоронними та судовими органами, знищення структур організованої злочинності та боротьбу зі злочинами високого пріоритету, усунення прибутків, отриманих організованою злочинністю, і пристосування правоохоронних органів й судової системи до епохи цифрових технологій [40].

Діяльність ЄС щодо боротьби з торгівлею наркотиками тісно пов'язана з протидією організованій злочинності та високим рівнем захисту здоров'я. Щоб зробити свій внесок у боротьбі даним загрозам, ЄС розробив всеосяжний план, який реалізується через План дій ЄС та охоплює виявлення постачання наркотиків, попит на наркотики та зменшення їх шкоди, міжнародну співпрацю, дослідження, інновації та прогнозування, координацію між ЄС щодо наркоторгівлі. Зважаючи на загрозову ситуацію, Комісія нещодавно посилила боротьбу з торгівлею наркотиками та злочинними мережами, які стоять за нею, ухваливши нову Дорожню карту ЄС щодо боротьби з торгівлею наркотиками та організованою злочинністю. Дорожня карта доповнює Стратегію ЄС проти організованої злочинності та План дій щодо боротьби з наркотиками цілеспрямованими конкретними діями, які мають бути реалізовані у 2024 та 2025 роках. Дії зосереджені на зміцненні стійкості логістичних центрів за допомогою Європейського альянсу портів, ліквідації злочинних мереж, підтримці запобігання злочинних заходів та зміцнення міжнародної співпраці [40].

ЄС також дедалі активніше співпрацює щодо тенденцій злочинності, які домінують у політичному порядку денному, таких як шахрайство чи торгівля культурними цінностями. Торгівля культурними цінностями є складним, за своєю суттю транснаціональним кримінальним явищем. Це прибутковий бізнес для організованої злочинності, а в деяких випадках і для сторін конфлікту та терористів. Окрім фактичної торгівлі людьми, злочинці можуть зловживати культурними цінностями для відмивання грошей, ухилення від санкцій, ухилення від сплати податків або фінансування тероризму. Боротьба з цією сферою злочинності вимагає індивідуальної відповіді на рівні ЄС. 13 грудня 2022 року Європейська комісія представила план дій ЄС проти торгівлі культурними цінностями [14].

У контексті боротьби ЄС з організованою злочинністю слід зазначити Європейську мультидисциплінарну платформу проти кримінальних загроз ЕМРАСТ. Ця ініціатива впроваджує інтегрований підхід до забезпечення внутрішньої безпеки ЄС, що охоплює заходи зовнішнього прикордонного контролю, поліцейського та митного співробітництва, а також управління інформацією [20].

ЕМРАСТ має чітку методологію встановлення, реалізації та оцінки пріоритетів у боротьбі з організованою та серйозною міжнародною злочинністю. Мета ЕМРАСТ спрямована на узгоджену, методологічну боротьбу з найважливішими загрозами для Європейського Союзу, шляхом вдосконалення та зміцнення співпраці між відповідними службами держав-членів, інституцій ЄС та агентств ЄС, а також третіми країнами та організаціями, включаючи приватний сектор.

Пріоритетами платформи ЕМРАСТ на 2022-2025 роки є [20]:

- виявляти та підривати злочинні мережі високого ризику, що діють в ЄС, такі як мафіозні організації, етнічні та сімейні організації та інші структуровані мережі, а також особи, які відіграють критично важливу роль у цих мережах, з акцентом на тих злочинних мережах, які вчиняють

акти насильства, включаючи залякування, і використовують вогнепальну зброю для досягнення своїх злочинних цілей;

- знищувати злочинні мережі, що займаються торгівлею людьми для різних форм експлуатації, включаючи трудову та сексуальну експлуатацію, з особливою увагою на експлуатацію неповнолітніх;
- боротися зі злочинними мережами, задіяними у незаконному переправленні мігрантів, зокрема тими, що надають послуги зі сприяння нелегальним мігрантам за основними міграційними маршрутами перетину зовнішнього кордону ЄС;
- виявлення злочинних мереж, які займаються оптовою торгівлею канабісом, кокаїном та героїном до ЄС, а також угруповань, які пов'язані з вирощуванням, виробництвом, переробкою та розповсюдженням наркотиків в ЄС;
- руйнування злочинних мереж, причетних до організованих крадіжок зі зломом, грабежів, злочинів на автотранспорті та незаконної торгівлі культурними товарами;
- руйнування злочинних мереж, які беруть участь у всіх формах екологічних злочинів, з особливим акцентом на торгівлю відходами та дикими тваринами, а також на злочинні мережі окремих кримінальних підприємців, здатних проникати в законні бізнес-структури на високому рівні або створювати власні компанії з метою сприяння їхнім злочинам.

Таким чином, основною метою платформи ЕМРАСТ є об'єднання держав-членів ЄС та партнерів, таких як Європол, для співпраці у боротьбі з найнебезпечнішими кримінальними загрозами. Платформа працює за 4-річними циклами в рамках Політичного циклу ЄС з протидії тяжкій організованій злочинності, де розробляються стратегії і заходи для їх нейтралізації.

Отже, боротьба з організованою злочинністю є пріоритетом для ЄС. Виклики, пов'язані з глобалізацією, технологічним розвитком і складністю сучасних кримінальних угруповань, змушують ЄС постійно адаптувати свої методи та засоби боротьби.

3.3 Функціонування органів переслідування організованої злочинності в ЄС

Організована злочинність є однією з головних загроз безпеці сучасного суспільства, і боротьба з нею є критичним завданням для Європейського Союзу. Такі кримінальні структури мають транскордонний характер, тобто вони функціонують на території кількох держав, користуючись прогалинами в законодавстві та відсутністю достатньої координації між державами. Саме тому функціонування органів переслідування організованої злочинності в ЄС спрямоване на рівень співпраці, координацію та швидкості реагування на подібні загрози.

Справи щодо осіб організованої злочинності, які беруть участь в організації злочинних угруповань, як правило, розвиваються таким чином: правоохоронний орган встановлює обґрунтоване переконання про наявність (організованої) протиправної діяльності на території своєї юрисдикції. Залежно від підсудності складається протокол про порушення справи, який розглядається прокурором або слідчим суддею. Потім збираються додаткові докази, щоб визначити, чи достатньо їх для висунення офіційних звинувачень.

Застосування національного законодавства проти організованої злочинності не є стандартизованим. Деякі юрисдикції мають спеціалізовані правоохоронні підрозділи для розслідування лише справ про організовану злочинність, тоді як інші не мають окремого підрозділу боротьби з організованою злочинністю. У будь-якому випадку, оскільки справи про організовану злочинність можуть бути складними та вимагати певного ступеня спеціалізації, існує потреба в міжвідомчих цільових групах, які зосереджуватимуться на конкретних злочинах або організованих злочинних групах, які займаються такими злочинами, як торгівля людьми, торгівля наркотиками, злочини проти дикої природи, фальсифікація медичної продукції, фінансові злочини та кіберзлочинність.

Професійні мережі співробітників правоохоронних органів часто обмінюються інформацією на взаємній основі. Для того, щоб ці мережі були ефективними, спочатку потрібно встановити довіру. На практиці ця співпраця

іноді підривається конкуруючими національними планами, обмеженою комунікацією та обміном інформацією, недовірою, а також значними відмінностями в потенціалі між країнами. Звичайно, сумісні закони необхідні, щоб забезпечити основу для транснаціональних зусиль правоохоронних органів. Ці правоохоронні зусилля полегшуються завдяки широкому дотриманню Конвенції проти організованої злочинності та протоколів до неї, які забезпечують правову основу для співпраці правоохоронних органів. У цьому контексті статті 27 і 28 Конвенції проти організованої злочинності мають особливе значення [63].

Значними є практичні проблеми слідчого співробітництва на міжнародному рівні. У багатьох країнах є кілька відомств із правоохоронними повноваженнями (наприклад, національне поліцейське відомство, митні служби, місцеві поліцейські агенції, спеціалізовані органи боротьби зі злочинністю), тому питання юрисдикції та комунікації є вирішальними. Існують також матеріально-технічні проблеми з розрізненістю інформаційних технологій, мовними бар'єрами, різним доступом до ресурсів і спеціалізованого обладнання, а також процедурами отримання дозволів на доступ до інформації та використання спеціальних методів розслідування.

Отже, боротьба з організованою злочинністю вимагає від держави активної співпраці на всіх рівнях. Це питання не тільки внутрішньої безпеки, але й міжнародної, тому створення ефективної системи обміну інформацією та координації зусиль є пріоритетним. Тільки об'єднуючи ресурси, знання та досвід, можна досягти значних успіхів у зменшенні загроз, які створюють організовані злочинні угруповання.

Інтерпол є найбільшою організацією міжнародного поліцейського співробітництва, яка приділяє значні зусилля боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю. Його мета – надати поліцейським у всьому світі можливість працювати разом, щоб зробити світ безпечнішим. З метою ефективного здійснення своєї транскордонної діяльності Інтерпол діє відповідно до міжнародного права.

В основі повноважень Інтерполу лежить обмін поліцейською інформацією. Організація керує захищеними каналами зв'язку, які з'єднують національні центральні бюро в усіх державах-членах разом з іншими уповноваженими правоохоронними органами та партнерами, і які надають доступ до ряду баз даних злочинців. Інтерпол пропонує своїм державам-членам систему обміну інформацією, «систему повідомлень», яка використовується компетентними органами для передачі інформації про злочини, злочинців і загрози. Інформація, яка поширюється через цю систему, стосується осіб, яких розшукують за тяжкі злочини, зниклих безвісти, невпізнаних тіл, можливих загроз, втеч із в'язниці та методів дії злочинців [32].

Міжнародна поліцейська коаліція, яку координує Інтерпол, заарештувала понад 100 ключових членів Ндрангети з моменту запуску проекту в 2020 році. Арешти відбулися під час скоординованої операції в жовтні 2024 року за підтримки Інтерполу в Німеччині та Італії. Німецька влада провела обшук у трьох будинках, вилучивши великий кеш інформації, включно з хмарними даними. Також правоохоронці виявили значні суми готівки, елітні годинники та ювелірні вироби. Італійська влада діяла паралельно, заарештувавши двох підозрюваних, наклавши арешт на численні об'єкти нерухомості та транспортні засоби, а також заморозивши банківські рахунки. Операція проходила в рамках розслідування, яке веде італійська Guardia di Finanza в Болоньї. Генеральний секретар Інтерполу Юрген Сток сказав: «Ндрангета є глобальним лихом і демонструє безпрецедентну загрозу, яку становлять транснаціональні організовані злочинні групи. Проте успіх проекту I-CAN ясно показує, що навіть наймогутніші мафії не залишаються поза межами досяжності, коли правоохоронні органи співпрацюють через кордони» [31].

Підступне поширення злочинності мафіозного типу становить небезпечний ризик для міжнародному миру та безпеки через її проникнення в політичне та економічне середовище та пов'язану з нею повсюдну корупцію. Міжнародні характеристики всіх видів злочинності та їхні зв'язки зі злочинними мережами по всьому світу роблять роль Національного центрального бюро Інтерполу

(NCB) у Римі основоположною для підтримки національної та регіональної безпеки.

NCB координує міжнародні розслідування та дії поліції від імені поліцейських сил Італії. Він передає інформацію між агентствами та персоналом, зокрема щодо людей, підозрюваних у пособництві та підбурюванні до контрабанди мігрантів і торгівлі людьми, а також ідентифікації та локалізації іноземних бойовиків-терористів.

Щоб посилити національну безпеку та розслідування для національних правоохоронних органів, NCB надав національній поліції Італії доступ до баз даних Інтерполу щодо розшукуваних людей, викрадених паспортів і викрадених транспортних засобів, тобто вони можуть швидко визначити, чи є особа потенційним злочинцем або загрозою безпеці. Надаючи глобальні дані про регіональні тенденції злочинності, NCB допомагає поліцейським по всій Італії виявляти та розслідувати потік незаконних товарів уздовж маршрутів торгівлі в країні та навколо неї. NCB є постійним партнером у глобальних поліцейських операціях під керівництвом Інтерполу в регіоні [34].

Окрім Інтерполу, існують регіональні організації з дуже подібною структурою та мандатом до Інтерполу. Європол є правоохоронним органом Європейського Союзу, який займається кримінальною розвідкою та бореться з організованою злочинністю. Його місія полягає в підтримці держав-членів у запобіганні та боротьбі з усіма формами серйозної міжнародної організованої злочинності та тероризму, діючи як головний інформаційний центр, надаючи гнучку оперативну підтримку та надаючи європейські поліцейські рішення разом із нашою мережею партнерів.

Стратегія Європолу керує організацією в реалізації її основних цілей і бачення, а також у наданні унікального набору оперативних послуг для ЄС. Стратегічними пріоритетами Європолу є [41]:

- бути центром кримінальної інформації ЄС;
- надавати гнучку операційну підтримку;
- бути платформою для європейських поліцейських рішень;

- бути в авангарді інновацій та досліджень у правоохоронній сфері;
- бути зразковою правоохоронною організацією ЄС;
- об'єднати відповідних партнерів для транскордонної співпраці та спільних дій.

Будучи центром кримінальної інформації ЄС, Європол акумулює величезні обсяги даних та аналізує їх для отримання стратегічно важливих висновків. Ця функція дозволяє виявляти тенденції в кримінальних процесах, прогнозувати нові загрози та допомагати правоохоронним органам національного рівня координувати свої дії на основі якісної інформації. Це підсилює превентивні заходи та мінімізує ризики безпеки, сприяючи зміцненню довіри до правоохоронної системи Європи.

Загалом, стратегічні пріоритети Європолу відображають сучасні потреби безпеки у межах Європейського Союзу. Організація зосереджена на оперативності, інноваціях та тісній співпраці, що дозволяє не лише протидіяти вже наявним загрозам, а й передбачати та запобігати новим викликам. Європол адаптується до змін у злочинних процесах і разом з партнерами створює безпечніший простір для громадян ЄС. Таким чином, його діяльність не лише сприяє боротьбі зі злочинністю, але й підтримує довгострокову стабільність та розвиток європейської спільноти.

Також, одним із важливих органів переслідування організованої злочинності є Європейська прокуратура. Цей загальноєвропейський орган займається великомасштабною транскордонною злочинністю проти бюджету ЄС. Він почав працювати в червні 2021 року в 24 країнах-учасниках ЄС. Європейська прокуратура (EPPO) є першою незалежною прокуратурою ЄС. Орган складається з двох рівнів: центрального та децентралізованого (національного). Він має повноваження розслідувати, переслідувати та притягувати до суду злочини проти бюджету ЄС, такі як шахрайство, корупція чи серйозне транскордонне шахрайство з ПДВ [22].

Створення Європейської прокуратури знаменує фундаментальний розвиток у боротьбі зі злочинами, які завдають шкоди бюджету ЄС. Це також важливий

крок до створення спільного простору кримінального правосуддя в Європейському Союзі в цілому. Раніше лише національні органи влади могли розслідувати та переслідувати шахрайство з бюджетом ЄС, але їхні повноваження обмежуються державними кордонами, а інструменти для боротьби з великомасштабним фінансовим шахрайством у кількох країнах обмежені. Європейська прокуратура може швидко діяти через кордони без необхідності тривалих процедур судової співпраці. Це має призвести до більш успішного судового переслідування та допоможе ефективніше повернути викрадені гроші.

Усі органи переслідування організованої злочинності, зокрема й італійської, в Європейському Союзі функціонують через скоординовану роботу національних та міжнародних правоохоронних структур, які прагнуть ефективно боротися зі злочинними мережами, що діють за межами Італії. На початковому етапі проводиться збір інформації про можливі загрози та виявлення підозрілих дій, пов'язаних з італійськими злочинними угрупованнями. Це охоплює моніторинг фінансових операцій, аналіз руху товарів, співпрацю з інформаторами та використання спеціальних технічних засобів для відстеження комунікацій.

Важливим елементом є координація з Європолем, Інтерполом та національними правоохоронними органами країн ЄС. Це дозволяє обмінюватися інформацією про підозрілих осіб, транзакції та злочинні схеми. Органи також здійснюють спільні операції та розслідування, що включають залучення експертів з різних країн та обмін технологіями. Правоохоронні органи ЄС ведуть постійний нагляд за підозрілими об'єктами та особами, які можуть мати зв'язок з італійською мафією. Це включає використання як фізичного спостереження, так і сучасних технологій (наприклад, GPS, прослуховування телефонних розмов та камер спостереження).

Після отримання достатньої доказової бази проводяться арешти членів злочинних угруповань та обшуки в їхніх офісах, житлах чи інших об'єктах. Ці операції часто проходять синхронізовано в декількох країнах ЄС для запобігання

втечам та приховуванню доказів. Значна увага приділяється фінансовим розслідуванням для виявлення джерел фінансування та незаконно отриманих активів. Це включає відстеження рахунків, замороження активів та конфіскацію майна, що було придбане за рахунок злочинної діяльності.

Після арештів розпочинаються судові процеси, в ході яких збираються докази, проводяться допити свідків та підозрюваних. Правоохоронці намагаються встановити ланцюг підпорядкування в злочинних організаціях та визначити ключових гравців. Судові органи, опираючись на зібрані докази, проводять судові розгляди та ухвалюють вирoki. У випадках міжнародного характеру можуть бути залучені спеціалізовані судові інститути або органи нагляду ЄС. Після винесення вироків здійснюється виконання покарань, включаючи тюремні строки або інші заходи покарання. Додатково проводиться моніторинг умовно звільнених осіб для запобігання їхньому поверненню до злочинної діяльності.

Органи правопорядку проводять заходи з підвищення обізнаності серед населення, здійснюють профілактичні заходи для попередження злочинності, а також навчають персонал для боротьби з організованими злочинними групами.

Після проведення операцій органи проводять аналіз їх ефективності та визначають, які аспекти роботи потрібно вдосконалити. Це дозволяє постійно адаптувати методи та стратегії для більш ефективної боротьби з італійською мафією у ЄС.

Таким чином, важливою є потреба у формуванні єдиної стратегічної політики боротьби з організованою злочинністю, яка включає зміцнення правової бази, запровадження уніфікованих стандартів для всіх країн-членів та створення механізмів оперативного реагування. Лише комплексний підхід, що поєднує правові, економічні та інформаційні важелі, може протистояти сучасній італійській мафії, що діє не як окремий злочинний феномен, а як тіньовий гравець у глобалізованій економіці Європи.

3.4 Рекомендації щодо протидії італійській організованій злочинності в ЄС

Європейський Союз продовжує стикатися з викликами у сфері боротьби з організованою злочинністю. Протидія таким злочинним угрупованням вимагає скоординованого комплексного підходу, який об'єднує правові інструменти, технології та посилену міждержавну співпрацю.

Мафія діє по-різному в кожній державі: наприклад, Іспанія часто використовується членами мафії, які перебувають у втечі через її клімат, мову та доступність, Бельгія та Нідерланди є привабливими країнами для роботи через їхні логістичні мережі та доступ до міжнародних портів, а співники мафії в Румунії займаються особливо великою та різноманітною діяльністю, включаючи торгівлю наркотиками та людьми, шахрайство в ІТ та відмивання грошей [50].

По-перше, варто звернути увагу на засоби протидії діяльності загальних організованих злочинних угруповань в ЄС. Важливим є той факт, що понад 50% підозрюваних членів злочинних мереж у ЄС є громадянами держав, які не входять до ЄС, більшість із яких походять із Західних Балкан, країн Східної Європи та Північної Африки. Це підтверджує, що співробітництво з третіми країнами має покращитися, щоб боротися з організованою злочинністю на її витоку та забезпечити ефективне вилучення громадян третіх країн, які становлять загрозу внутрішній безпеці Союзу [44].

Основною мотивацією майже всіх форм організованої злочинності є фінансова вигода. Таким чином, ключовим компонентом політики боротьби з організованою злочинністю має бути забезпечення того, аби злочин не приносив прибутку. Однак наразі лише близько двох відсотків доходів від організованої злочинності заморожено, а один відсоток конфісковано, таким чином 99% доходів залишаються у розпорядженні кримінальних авторитетів по всій Європі. Це частково пояснюється обмеженим доступом до інформації щодо фінансових інтересів та економічних власників, а також обмеженим транскордонним обміном інформацією. Злочинці також змогли використати фрагментацію у застосуванні правил ЄС щодо боротьби з відмиванням грошей між державами-

членами. Таким чином, правоохоронні органи та податкові органи повинні мати кращі оперативні та слідчі інструменти, щоб «стежити за грошима» та швидко конфіскувати прибутки від незаконної діяльності [44].

Сучасні фінансові потрясіння підкреслюють популярність фінансових злочинів, зокрема податкового шахрайства, крадіжки особистих даних, відмивання грошей і корупції. Ратифікація Конвенції ООН проти корупції стала ще одним кроком до більш узгодженої антикорупційної політики ЄС. Тим не менш, необхідно зробити більше для забезпечення ефективної співпраці між органами влади держав ЄС, зокрема щодо запобігання злочинам шляхом ефективного заморожування, конфіскації та повернення злочинних доходів, як запропоновано Комісією в її пропозиції щодо нової Директиви про повернення активів та конфіскацію. Також, важливим є просування загальноєвропейських стандартів фінансових розслідувань, що включає більш часте використання спільних слідчих груп [40].

Крім того, необхідно розробити потужний механізм координації між підрозділами фінансової розвідки в ЄС з метою спільних правил ЄС і повного впровадження їх ЄС щодо взаємного визнання конфіскації та арешту злочинних активів. Також, покарання за участь у корупції мають бути пропорційними до шкоди, завданої верховенству права в Європейському Союзі. Слід заохочувати держави-члени посилити покарання за корупцію у своєму національному законодавстві.

Враховуючи відсутність транскордонного обміну інформацією між відповідними адміністративними органами та непослідовне застосування правил боротьби з відмиванням коштів у всьому Союзі, злочинні групи можуть відносно легко переміщувати свою діяльність між державами-членами та уникати судового переслідування. Отже, важливим є посилення транскордонної співпраці адміністративних органів для запобігання та боротьби з проникненням організованої злочинності в легальну економіку поряд із уже існуючою правоохоронною та судовою співпрацею між державами-членами ЄС.

У той же час торгівля культурними цінностями та пов'язані з нею злочини можуть мати руйнівний і незворотний вплив на культурну спадщину в межах ЄС і за його межами. Запобігання та боротьба з торгівлею культурними цінностями та пов'язаними з нею злочинами вимагає додаткових спільних і постійних зусиль з боку великого кола зацікавлених сторін у межах ЄС та за його межами, включаючи державні органи (поліцію, митницю, прикордонну службу та міністерства культури, підрозділи фінансової розвідки та судову систему), заклади культурної спадщини та учасники ринку.

Європол (Європейське поліцейське агентство) є одним із найважливіших агентств Європейського Союзу щодо запобігання, реагування та боротьби з організованою злочинністю. Не менш важливим є й Євроюст (Агентство Європейського Союзу з питань співробітництва у кримінальному судочинстві) для сприяння розслідування організованих злочинних мереж. Переслідування керівництва таких злочинних мереж вимагатиме збільшення ресурсів і тіснішої транскордонної співпраці.

Агентство ЄС з навчання правоохоронних органів (CEPOL) відіграє важливу роль у забезпеченні поліцейських необхідним досвідом і навичками, щоб протистояти викликам, які розвиваються з боку організованої злочинності. Європейська прокуратура (EPPO) і Європейське управління по боротьбі з шахрайством (OLAF) відіграють вирішальну роль у розслідуванні та судовому переслідуванні злочинів проти фінансових інтересів ЄС, включаючи шахрайство, корупцію та нецільове використання коштів ЄС. Посилення цих існуючих агентств буде мати вирішальне значення для спільної боротьби з організованою злочинністю в Союзі [44].

Технології розпізнавання обличчя і штучного інтелекту стрімко розвивалися протягом останніх років і можуть надати правоохоронним органам додаткові інструменти для ідентифікації та моніторингу злочинців і злочинної діяльності. Важливо посилити власний інноваційний потенціал Європейського Союзу на всіх рівнях, оскільки це зменшить залежність від програмного

забезпечення, розробленого в третіх країнах, і забезпечить дотримання високих правових стандартів.

Зброя, наркотики, інші незаконні товари та люди, зокрема діти, регулярно ввозяться до ЄС та є основним прибутком злочинних мереж. Ефективніший контроль на зовнішніх кордонах ЄС, включаючи систематичні перевірки відповідних інформаційних систем, зокрема системи в'їзду-виїзду, є основним для виявлення та запобігання контрабанді та, таким чином, значно послаблює злочинні мережі [44].

Крім оперативних інструментів і транскордонного співробітництва для правоохоронних органів держав-членів, Європейському Союзу потрібні реальні, оперативні та функціональні поліцейські сили, які б доповнювали роботу держав-членів.

Держави, що розвиваються, потребують допомоги у розбудові свого потенціалу для протидії цим загрозам. Важливим інструментом, який може допомогти в цьому, є Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, яка була ратифікована 170 сторонами і забезпечує універсальну правову основу для виявлення, стримувати та ліквідовувати організовані злочинні групи [42].

Отже, однією з основних рекомендацій щодо протидії італійській організованій злочинності в ЄС є міжнародне співробітництво для боротьби та знищення найбільш загрозливих італійських кланів та сімей. Для цього потрібна сильніша центральна поліцейська функція: повинна бути можливість вимагати від держав-членів виділяти ресурси для боротьби з цілями, які становлять найбільшу загрозу на рівні ЄС.

Взагалі, сама по собі приналежність до мафіозного угруповання має розглядатися як злочин, тому законодавство щодо боротьби з мафією має бути гармонізовано на рівні ЄС, а запити про екстрадицію мафіозі-втікача повинні розглядатися в пріоритеті компетентними органами. Гармонізація правових норм дозволила б країнам ЄС застосовувати однакові стандарти для виявлення,

переслідування та покарання злочинців незалежно від країни, де було здійснено злочин.

Другий важливий напрямок – це посилення обміну інформацією та технологій між правоохоронними органами різних держав Європи. Технології штучного інтелекту та великих даних можуть стати потужним інструментом для аналізу та виявлення кримінальних схем. Спеціальні системи для обміну інформацією в режимі реального часу здатні прискорити розслідування і допомогти правоохоронцям оперативніше реагувати на загрози. Крім того, такі технології, як предиктивна аналітика, допомагають прогнозувати місця можливих злочинів, що дозволяє поліції діяти на випередження.

Важливим аспектом боротьби з організованою злочинністю є фінансове розслідування. Більшість кримінальних угруповань працюють з метою отримання прибутку, тому руйнування їхніх фінансових потоків обмежуватиме їхню діяльність. Протидія відмиванню коштів через створення централізованих баз даних щодо підозрілих фінансових транзакцій та обов'язковий обмін інформацією між фінансовими установами допомогли б правоохоронцям відстежувати рух коштів. Спрощення процедур замороження та конфіскації активів допоможе не лише притягнути злочинців до відповідальності, але й використати їхні кошти для посилення антикримінальних заходів.

Боротьба з наркоторгівлею, яка є основним джерелом доходу для італійської мафії, вимагає посиленого моніторингу, аналітики та розслідування. Це включає розвиток методів відстеження наркотрафіку на рівні ЄС, зокрема через морські шляхи та кордони. Забезпечення тіснішої координації між Європолом та національними поліціями дозволить відстежувати нелегальний обіг наркотиків та виявляти схеми контрабанди.

Важливим елементом у боротьбі з організованою злочинністю є також соціальні та економічні заходи, спрямовані на запобігання злочинності на місцях. Багато членів злочинних угруповань походять з вразливих груп, де є високий рівень безробіття, низький рівень доходів та обмежені можливості для

розвитку. Інвестування у такі регіони та створення можливостей для молоді допоможе скоротити потік людей, що поповнюють злочинні структури.

У сфері торгівлі людьми пріоритетом має стати посилення заходів щодо захисту вразливих груп населення, включно з мігрантами. Злочинні угруповання часто користуються хаосом, пов'язаним із масовою міграцією, щоб розширювати нелегальну діяльність. Використання інформаційних кампаній для попередження мігрантів про загрози незаконного працевлаштування та налагодження ефективного патрулювання у регіонах, де часто перебувають мігранти, дозволить зменшити масштаби торгівлі людьми. Важливо також розробити чи вдосконалити програми реабілітації для жертв злочинів, що дозволять їм безпечно інтегруватися в суспільство.

Організована злочинність у сучасних умовах набуває нового виміру через можливості кіберпростору. Інтернет дозволяє злочинцям легко організовувати нелегальні операції, і тому важливим завданням стає розвиток кібербезпеки та навчання фахівців у цій сфері. Злочинці використовують складні системи шифрування та підроблені ідентичності, що ускладнює розслідування і потребує від держав постійного вдосконалення технологій виявлення злочинної діяльності онлайн. Крім того, інформування населення про загрози, пов'язані з кіберзлочинністю, також допоможе зменшити кількість випадків шахрайства.

Загалом, необхідно уникати дублювання зусиль у стратегіях боротьби з мафією. Зусилля європейських агенцій щодо централізації мають відбуватися як допоміжні засоби для вже існуючих каналів двосторонньої співпраці. Обмежені ресурси поліції та судових органів витрачаються найбільше на неформальні мережі, і це необхідно враховувати [50].

Таким чином, Європейський Союз має застосовувати комплексний підхід до боротьби з організованою злочинністю, який об'єднує правові, технологічні, фінансові та соціальні механізми. Тільки об'єднані зусилля на міждержавному рівні, модернізація правової системи та активне залучення громадськості можуть забезпечити стабільність та безпеку в умовах сучасних загроз, які не визнають кордонів.

ВИСНОВКИ

Проблема вивчення італійських організованих злочинних угруповань обумовлюється тим, що їхня діяльність залишається загрозливим викликом для європейської безпеки. Попри те, що італійська мафія зазнала значних змін протягом останніх десятиліть, вона залишається не тільки внутрішньою проблемою Італії, але й транскордонною загрозою для ЄС. Сучасні злочинні мережі постійно адаптуються до нових політичних, економічних та соціальних умов, що зумовлює необхідність ефективного аналізу і розвитку стратегій протидії їхній діяльності.

Італійська мафія є явищем, яке глибоко вкорінене у суспільстві та має розгалужену структуру. Ця структура об'єднує як сімейні, так і територіальні одиниці, що забезпечує мафії високу стійкість та ефективність. Окрім традиційних сфер діяльності, таких як нелегальна торгівля зброєю, наркотиками, відмивання грошей, торгівля людьми, кіберзлочинність, корупція, сучасна мафія активно інтегрується у законну економіку, що ускладнює виявлення її діяльності та боротьбу з нею.

Італійська система боротьби з організованою злочинністю є багаторівневою та включає різноманітні правові, інституційні та політичні механізми. Одним із ключових аспектів є координація роботи між правоохоронними органами та службами безпеки на національному та регіональному рівнях, що дозволяє ефективніше реагувати на виклики організованої злочинності. Однак, зважаючи на міжнародний характер мафії, боротьба з нею вимагає залучення європейських інституцій та спільних заходів ЄС. Європейський Союз розробляє свої підходи до протидії організованим злочинностям, але координація на міждержавному рівні є важливою, особливо в умовах зростаючих транскордонних загроз.

Процедури національного управління по боротьбі з мафією та розвиток Європейської прокуратури мають вагоме значення. Крім того, потрібна більша обізнаність щодо боротьби з мафією на міжнародному рівні, навіть у державах, які поки що не торкнулися цієї проблеми. Це включає більш уніфіковане законодавство, починаючи з законодавства держав-членів Європейського

Союзу, зокрема щодо розслідувань незаконного походження грошей. Через бідність або відсутність варіантів працевлаштування багато людей можуть бути піддані мафіозному втручання. Привабливість приєднатися до мафіозної банди можна зменшити, якщо запропонувати підтримку, як-от професійне навчання чи іншу допомогу. Побудувати суспільство, яке заперечує насильство та злочинність, може допомогти освіта громадян щодо негативних наслідків діяльності мафії та позитивних наслідків мирного вирішення конфліктів. Заохочення людей, які знають про діяльність мафії може допомогти в ліквідації злочинних організацій і притягненні до відповідальності винних.

Отже, основними рекомендаціями щодо протидії італійській організованій злочинності в ЄС є:

- комплексний підхід до боротьби з італійською організованою злочинністю;
- боротьба з наркотиками та вилучення грошей від їх продажу;
- розвиток спільних механізмів обміну інформацією між державами-членами ЄС для швидкої ідентифікації та відстеження організованих злочинних мереж;
- збільшення фінансування для підрозділів Європолу, які займаються аналізом та розслідуванням злочинної діяльності, пов'язаної з італійською мафією;
- використання кращих методів перевірки проти корупції;
- розвиток співпраці з правоохоронними органами держав поза межами ЄС, зокрема з тими, де італійська мафія здійснює свою діяльність, наприклад США;
- запровадження полегшення процедур транскордонного арешту злочинників.

Таким чином, італійська організована злочинність залишається серйозною загрозою для ЄС, і протидіяти їй можливо лише через посилену співпрацю між державами та більш жорсткі заходи з боку правоохоронних органів. Ключем до розробки ефективної політики боротьби з організованою злочинністю в Італії є повне розуміння їхньої діяльності та способу дії, а потім відповідним чином важливим буде адаптування стратегії реагування на злочини світового масштабу.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Жаровська Г. П. Транснаціональна організована злочинність деструктивний феномен глобалізації. *Часопис Київського університету права*, 2020. №2. 354-360 с.
2. Луговий В. О. Наукові диспути стосовно формулювання поняття «Транснаціональне організоване злочинне угруповання». – *Науковий вісник публічного та приватного права*. Випуск 6, 2023. URL: <http://nvpppp.in.ua/vip/2023/6/35.pdf> (дата звернення: 12.10.2024).
3. Поняття про методологію і методи наукових досліджень. Державний університет «Житомирська політехніка» – Освітній портал.
4. Прибега Ю. Фактор незаконної торгівлі культурними цінностями в Італії. *Травневі студії: історія, міжнародні відносини: Збірник матеріалів VI Міжнародної наукової конференції студентів і молодих вчених «Травневі студії 2024: історія, археологія та міжнародні відносини в умовах війни»*. Вип. 9 / за заг. ред. Ю. Т. Темірова. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2024. С. 28–31.
5. Серіал Спрут. 1 сезон. UAKino, 1984. URL: https://uakino.me/seriesss/love_story_series/20262-sprut-1-sezon.html (дата звернення: 22.07.2024).
6. Угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Італією (24 лютого 2024). Офіс Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-89245> (дата звернення: 14.09.2024).
7. Чаплинський К. О., Мінка П. Я. Розслідування злочинів, вчинених злочинними угрупованнями: *Навчальний посібник*. – *Дніпропетровський гуманітарний університет*, 2009. 225 с. URL: <https://dduvs.edu.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/p1rzozum.pdf> (дата звернення: 08.10.2024).
8. Шостко О. Ю. Досвід протидії організованим злочинності в Італії. «Острозька академія». Серія «Право». № 1(7). *Часопис Національного університету*, 2013. URL: <https://lj.oa.edu.ua/articles/2013/n1/13soyzvi.pdf> (дата звернення: 08.10.2024).

9. Annexes to COM (2021) 170 – EU Strategy to tackle Organised Crime 2021-2025. EU Monitor, 2021. URL: https://www.eumonitor.eu/9353000/1/j4nvirkkkkr58fyw_j9vvik7m1c3gyxp/vlhzu0ggvzva (date of access: 12.10.2024).

10. Balsamo A., Mattarella A. Criminalità Organizzata: Le Nuove Prospettive Della Normativa Europea. Sistema Penale, 2021. URL: https://www.sistemapenale.it/pdf_contenuti/1615757850_balsamomattarella-2021a-criminalita-organizzata-nuove-prospettive-normativa-europea.pdf (data della domanda: 05.09.2024).

11. Biggest ever 'Ndrangheta EU op, 150 raids in 8 countries. ANSA English, 2023. URL: https://www.ansa.it/english/news/general_news/2023/05/03/biggest-ever-ndrangheta-eu-op-150-raids-in-8-countries_0883e190-ad16-4992-af6a-1d6bd6d575fa.html# (date of access: 12.10.2024).

12. Campana P. Understanding Then Responding to Italian Organized Crime Operations across Territories. Research Gate, 2013. URL: https://www.researchgate.net/publication/262602851_Understanding_Then_Responding_to_Italian_Organized_Crime_Operations_across_Territories (date of access: 22.10.2024).

13. Ceci L. Cybercrime and users in Italy - statistics and facts. Statista, 2024. URL: <https://www.statista.com/topics/12334/cybercrime-and-users-in-italy/#topicO/verview> (date of access: 19.10.2024).

14. Combatting trafficking in cultural goods. Culture and Creativity. European Commission. URL: <https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage/cultural-heritage-in-eu-policies/protection-against-illicit-trafficking> (date of access: 01.11.2024).

15. Constructing and organising crime in Europe / Duyne, van, P. C. and etc. Kharkiv National University of Internal Affairs. Eleven International Publishing, 2019. URL: http://www.cross-border-crime.net/freecopies/CCC_freecopy_2019_Constructing.pdf (date of access: 08.10.2024).

16. Cornelis J. G. Camorra: The Evolution, Structure, and Impact of the Powerful Italian Criminal Organization. LinkedIn, 2023. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/camorra-evolution-structure-impact-powerful-italian-niels-groeneveld> (date of access: 22.10.2024).

17. Dickie J. University College London. URL: <https://profiles.ucl.ac.uk/11261-john-dickie/about> (date of access: 23.10.2024).

18. Diller S. J., Hämpke J., Coco G. and Jonas E. Unveiling the influence of the Italian mafia as a Dark Triad threat on individuals' affective states and the power of defense mechanisms. *Scientific Reports* volume 13, Article number: 11986, 2023. URL: <https://www.nature.com/articles/s41598-023-38597-6> (date of access: 12.10.2024).

19. Dissecting the Mafia: Sicily's Cosa Nostra. ACAMS, 2023. URL: <https://www.acamstoday.org/dissecting-the-mafia-sicilys-cosa-nostra/> (date of date of access: 22.10.2024).

20. EU Policy Cycle – Empact: Empact 2022+ Fighting crime together. Europol. URL: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-statistics/empact> (date of date of access: 01.11.2024).

21. Europe: Crime Index by Country 2024 Mid-Year. Numbeo. URL: https://www.numbeo.com/crime/rankings_by_country.jsp?title=2024-mid&displayColumn=0®ion=150 (date of access: 05.09.2024).

22. European Public Prosecutor's Office. European Anti-Fraud Office. URL: https://anti-fraud.ec.europa.eu/policy/policies-prevent-and-deter-fraud/european-public-prosecutors-office_en (date of access: 12.10.2024).

23. Europol report on Decoding the EU's most threatening criminal networks. Europol, 2024. URL: <https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/Europol%20report%20on%20Decoding%20the%20EU-s%20most%20threatening%20criminal%20networks.pdf> (date of access: 14.09.2024).

24. Fijnaut C., Paoli L. Organised Crime in Europe: Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and Beyond. *Studies of Organized crime, Volume 4*. Springer, 2004. URL: https://www.ilsta.org/wp-content/uploads/2018/02/Cyrille_Fijnaut_Letizia_Paoli_Organised_Crime_ib-ok.org_.pdf (date of access: 13.10.2024).

25. Galeotti M. *The Vory: Russia's Super-Mafia*, New Haven and London: Yale University Press, 2018. 344 p.

26. Ghiglione D. Italy mafia trial: 200 sentenced to 2,200 years for mob links. BBC, 2023. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-67476125> (date of access: 24.10.2024).

27. Gialanella L. Uprooting the Mafia: Italy Expands a Controversial Approach to Combat Organized Crime. International Relations Review, 2024. URL: <https://www.irreview.org/articles/2024/5/11/uprooting-the-mafia-italy-expands-a-controversial-approach-to-combat-organized-crime> (date of access: 01.11.2024).

28. Giannini F. La mafia e gli aspetti criminologici. Quaderni di C.R.S.T. Centro Ricerca Sicurezza e Terrorismo, Direttore Ranieri Razzante, 2019. URL: <https://www.dirittopenaleglobalizzazione.it/wp-content/uploads/2019/09/Giannini.pdf> (date of access: 26.09.2024).

29. Gli italiani e cooperazione allo sviluppo, la società civile ha un ruolo determinante. Info Cooperazione, 2023. URL: <https://www.info-cooperazione.it/2023/12/gli-italiani-e-cooperazione-allo-sviluppo-la-societa-civile-ha-un-ruolo-determinante/> (data della domanda: 28.09.2024).

30. Impact of Organised Crime on the EU' Financial Interests. European Parliament, 2021. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/697019/IPOL_STU\(2021\)697019_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/697019/IPOL_STU(2021)697019_EN.pdf) (date of access: 26.09.2024).

31. Interpol-led coalition arrests 100 mafia suspects. Interpol, 2024. URL: <https://www.interpol.int/News-and-Events/News/2024/INTERPOL-led-coalition-arrests-100-mafia-suspects> (date of access: 14.09.2024).

32. Investigators of organized crime. United Nations Office on Drugs and Crime. URL: <https://www.unodc.org/e4j/ru/organized-crime/module-8/key-issues/investigators-of-organized-crime.html> (date of access: 26.09.2024).

33. Italy. Global Organized Crime Index, 2023. URL: <https://ocindex.net/country/italy> (date of access: 01.11.2024).

34. Italy. How Interpol supports Italy to tackle international crime. Interpol. <https://www.interpol.int/Who-we-are/Member-countries/Europe/ITALY> (date of access: 01.11.2024).

35. Kovick M. A brief history of Italy's most powerful mobs. Wanted in Rome, 2024. URL: <https://www.wantedinrome.com/news/le-mafie-a-brief-history-of-italys-most-powerful-mobs.html> (date of access: 01.11.2024).

36. Levchenko Y. Transformation of Soviet organized crime in Ukraine and Russia after the collapse of the USSR. Kyiv: National University "Kyiv-Mohyla Academy", 2023. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ac4a9427-df67-4c8e-919c-86a54337dc01/content> (date of access: 02.11.2024).

37. Lupo S. Translated by A. Shugaar. History of the Mafia. Columbia University Press. URL: <https://cup.columbia.edu/book/history-of-the-mafia/9780231131353> (date of access: 02.11.2024).

38. Mafia-Structured Organised Crime Groups (OCG). Crime Areas. Europol. URL: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas/mafia-structured-organised-crime-groups-ocg> (date of access: 07.11.2024).

39. Mocetti S., Rizzica L. La criminalità organizzata in Italia: un'analisi economica. Questioni di Economia e Finanza (Occasional Papers). Banca D'Italia Eurosystem. Numero 661 – Dicembre 2021. URL: <https://www.bancaditalia.it/pubblicazioni/qef/2021-0661/index.html?dotcache=refresh> (data della domanda: 26.09.2024).

40. Organised crime and human trafficking. European Commission. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/organised-crime-and-human-trafficking_en (date of access: 09.11.2024).

41. Our Thinking: A strategy for security. Europol, 2024. URL: <https://www.europol.europa.eu/about-europol/our-thinking> (date of access: 07.11.2024).

42. Pasi M. «Materiale di approfondimento: Cosa Nostra». Associazione Pereira. URL: <http://www.associazionepereira.it/wp-content/uploads/Origini-e-caratteristiche-1.pdf> (data della domanda: 16.11.2024).

43. Pianigiani G. Breaking Up the Family as a Way to Break Up the Mob. The New York Times, 2017. URL: <https://www.nytimes.com/2017/02/10/world/europe/breaking-up-the-family-as-a-way-to-break-up-the-mob.html> (date of access: 14.09.2024).

44. Position Paper on How to Combat Organised Crime in the European Union. EPP Group, 2022. URL: <https://www.eppgroup.eu/newsroom/epp-group-position-paper-on-how-to-combat-organised-crime-in-the-european-union> (date of access: 27.09.2024).

45. Santino U. Fighting the Mafia and Organized Crime: Italy and Europe. Centro Siciliano di Documentazione “Giuseppe Impastato” – ETS, 2015. URL: <https://www.centroimpastato.com/fighting-the-mafia-and-organized-crime-italy-and-europe/> (date of access: 26.09.2024).

46. Scaturro R. The Italian recipe: Civil society a key building block of resilience to organized crime. Global Initiative Against Transnational Organized Crime, 2024. URL: <https://globalinitiative.net/analysis/italy-civil-society-resilience-organized-crime-mafia/> (date of access: 07.11.2024).

47. Scaturro R. Disruption or displacement? The impact of the Ukraine war on drug markets in South Eastern Europe. Geneva, Switzerland: Global Initiative Against Transnational Organized Crime, 2023. URL: <http://surl.li/offojo> (date of access: 07.11.2024).

48. Scaturro R. Operation targets ‘Ndrangheta royalty in Europe. Global Initiative Against Transnational Organized Crime, 2023. URL: <https://globalinitiative.net/analysis/ndrangheta-arrests-europe/> (date of access: 27.09.2024).

49. Sergi A., Professor of Criminology, University of Essex. Global Initiative Against Transnational Organized Crime, 2020. URL: <https://globalinitiative.net/profile/anna-sergi/> (date of access: 14.09.2024).

50. Sergi A., Rizzuti A. Mafiaround Europe. C.R.I.M.E. Countering Regional Italian Mafia Expansion University of Essex, 2021. URL: <https://static1.squarespace.com/static/5b7ea2794cde7a79e7c00582/t/639a6f51a7a67f0ba82c0e89/1671065425897/Countering+Regional+Italian+Mafia.pdf> (date of access: 18.11.2024).

51. Serhal G. B., Kristian A. and Alkhazraji R. Globalization and Technology See Italian Mafia Going Global. Institute for Security and Development Policy, 2023. URL:

<https://isdpc.eu/content/uploads/2023/10/Brief-Mafia-Oct-10-2023.pdf> (date of access: 05.09.2024).

52. Serious and Organised Crime Threat Assessment (SOCTA). Europol. URL: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/socta-report> (date of access: 18.11.2024).

53. Spapens T. Cerca Trova: The Italian mafia on Dutch territory. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1bb2195b-7a43-4ce3-bb30-ca3d77288cc7/content> (date of access: 05.09.2024).

54. The “Italian approach” to organised crime: seizing assets and investing them in social projects. European Forum for Urban Security. URL: <https://efus.eu/topics/organised-crime/the-italian-approach-to-organised-crime-seizing-assets-and-investing-them-in-social-projects/> (date of access: 27.09.2024).

55. The Best Books on the Mafia recommended by John Dickie. Five Books. URL: <https://fivebooks.com/best-books/italian-mafia-john-dickie/> (date of access: 26.09.2024).

56. The Fight against Mafia Crime in Italy. University of Groningen, 2023. URL: <https://repository.wodc.nl/bitstream/handle/20.500.12832/3270/3370-hoofdlijn-en-bestrijding-maffiacriminaliteit-italie-summary.pdf?sequence=3&isAllowed=y> (date of access: 18.11.2024).

57. Threat Assessment – Italian Organised Crime. Europol, 2021. URL: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/threat-assessment-italian-organised-crime#downloads> (date of access: 14.09.2024).

58. Threat assessment: Italian Organised crime. Europol, 2013. Update date: 06 Dec 2021. URL: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/threat-assessment-italian-organised-crime> (date of access: 05.09.2024).

59. Topper E. Who are the 'Ndrangheta? Italy's most powerful crime syndicate. TRT World. URL: <https://www.trtworld.com/magazine/who-are-the-ndrangheta-italy-s-most-powerful-crime-syndicate-50922> (date of access: 27.09.2024).

60. Transnational organized crime: the globalized illegal economy. UNODC, 2024. URL: <https://www.unodc.org/toc/en/crimes/organized-crime.html> (date of access: 05.09.2024).

61. Turone G. Legal Frameworks and Investigative Tools for Combating Organized Transnational Crime in the Italian Experience. URL: https://unafei.or.jp/publications/pdf/RS_No73/No73_10VE_Turone.pdf (date of access: 18.11.2024).

62. UNHCR. Ukraine Refugee Situation. Operational Data Portal. URL: <http://surl.li/gmnbtg> (date of access: 15.09.2024).

63. United Nations Convention Against Transnational Organized Crime and The Protocols Thereto. United Nations. New York: Office on Drug and Crime, 2004. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text (date of access: 18.11.2024).

64. What is the 'Ndrangheta? OCCRP, 2021. URL: <https://www.occrp.org/en/project/the-ndrangheta/what-is-the-ndrangheta> (date of access: 21.09.2024).

65. 32 'Ndrangheta mafia members arrested after investigation by Belgium, Italy and Germany. Europol, 2023. URL: <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/132-ndrangheta-mafia-members-arrested-after-investigation-belgium-italy-and-germany> (date of access: 14.09.2024).